

100 JAAR

Lichamelijke Opvoeding

Jaargang 100 - 21 dec. 2012

Topic Faciliteren

Collega's overzee

Ski- en snowboardplezier

Onderzoek naar plezier
in spelen

Nummer

11

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De jongste generatie zalscheidingen
Trenomat Acoustic®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

Avontuurlijk! ZEILEN

- Huski: gespecialiseerd in groepsreizen voor scholen
- professionele instructeurs

op de
FRIESE
meren

VAARDIGHEDEN

- zelfstandig- én samenwerken
- eigen eten inkopen met budget
- grenzen verleggen
- improviseren

en
een SUPERLEUKE week!!

WWW.HUSKI.NL

HUSKI HEEFT OOK JEUGDKAMPEN VOOR PARTICULIEREN

De 'Ardennen' locatie van Nederland!

de Ardennen

GPS-zwerfroutes

- Outdoorprogramma's
- Werkweken
- Zwerfkampen
- Groepsaccommodatie
- Groepskampeerterrein
- Eigen outdoorlocatie
- Minder buskosten
- Eerlijke prijs

Mountainbiken

Dropping

Teambuilding

Fun!

Boogschieten

Klimmen

Challenge

Tokkelen

Vlotten

Kanovaren

En nog veel meer!

www.markant-outdoorcentrum.nl

Markant Outdoorcentrum, Gildeweg 7, 7047 AR Braamt
Tel. 0314 - 33 54 49, info@markant-outdoorcentrum.nl

ROCKS N RIVERS

OUTDOOR & EVENEMENTEN

Survival dagen

Survival kampen

Wintersport kampen

SNOWBREAKS.NL
BY ROCKS N RIVERS

www.rocksn-rivers.nl / www.snowbreaks.nl

Inhoud:

TOPIC

Faciliteren

Als je iets wilt heb je geld nodig. In deze tijden is dat best moeilijk. Toch zijn er nog steeds allerlei manieren om aan geld te komen. In dit topic wordt een aantal van die manieren op een rij gezet. Sommige passen jullie wellicht al jaren toe; andere zijn misschien wel nieuw. Vooral het artikel over de subsidieregelingen kan daar uitkomst bieden. En hoe het financiële traject loopt bij de (ver)bouw van een accommodatie is ook handig om te weten. Dit alles wordt gelardeerd met praktijkvoorbeelden van secties.

- 06** | Subsidies, kans voor sport en onderwijs? / Bert Moonen
- 09** | Wat besteden we als vakgroep? / Redactie Maarten Massink
- 12** | Faciliteren, de smeerolie bij de start van de sportklassen op het CLV / Cees Gouw
- 15** | Hoe kom ik aan budget voor SOK-lessen? / Hans Dijkhoff
- 34** | Help, ik krijg een nieuwe gymzaal / Remon Bahnerth

En verder

- 32** | Muisstil
- 39** | In memoriam Andries Beijerbergen
- 40** | Nog meer jeugd met het ski- en snowboardvirus besmetten / Bert Raaphorst
- 42** | Canon LO / redactie: Hans Dijkhoff

PRAKTIJK

- 18** | Plezier in spelen / Bregje van Eijck
- 23** | Excelleren in bovenbouw LO / Marieke Peters
- 26** | Laat ze maar lopen, en wel zo hard mogelijk (3) / Maarten Massink
- 30** | **Volleybal in de les LO** / Jos Rutten

RUBRIEK

- 05** | Eerste pagina
- 16** | (KV)LO en recht
- 38** | **Collega's overzee**
- 41** | Schoolsport
- 42** | Canon LO
- 44** | Mery Graal
- 45** | Scholing
- 46** | (KV)LO-nieuws

Reageren op vakblad-artikelen? Twitter @KVLONL

Met de qr-scan van de hiernaast afgebeelde code kun je rechtstreeks naar kvloweb.nl waar alle links uit dit nummer aanklikbaar zijn. Qr-apps zijn gratis te downloaden op je mobiel in de verschillende app-stores.

VOLG NU EEN CURSUS OF OPLEIDING BIJ KENNISCENTRUM KiK!

Jezelf blijven ontwikkelen na je afstuderen en gedurende je loopbaan is belangrijk. Met het volgen van één van onze cursussen en/of opleidingen blijf je op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen, inzichten en technieken. Voor het voorjaar hebben wij ook voor jou een interessant nascholingsprogramma.

Ga snel naar **www.hva.nl/KiK** en bekijk het aanbod!

CREATING TOMORROW

www.hva.nl/KiK

→ **COMBINATIEFUNCTIE ONDERWIJS EN SPORT** **KANS VOOR DE SPORT**

Wat is een combinatiefunctionaris? En welke kansen biedt de functie nu eigenlijk voor de onderwijssector? Sinds de ondertekening van de 'Impuls brede scholen, sport en cultuur' eind 2007 zijn er bijna 2.250 combinatiefunctionarissen werkzaam in het onderwijs, de sport en de cultuur. Het boek *Combinatiefunctie onderwijs en sport*, een uitgave van het Jan Luiting Fonds, gaat uitgebreid in op de aanleiding en het doel van de 'Impuls' en de stand van zaken ruim drie jaar na de start.

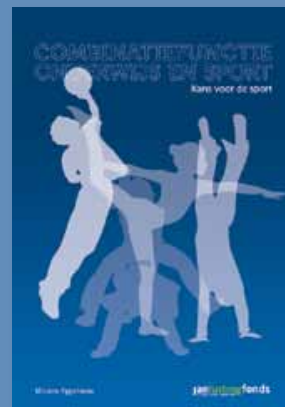
Combinatiefunctie onderwijs en sport bevat inspirerende voorbeelden uit verschillende soorten onderwijs, waarbij de inhoud van de functie, de taken, de wijze van aanstelling en de samenwerkingspartners worden beschreven. Het boek is voorzien van praktische bijlagen, met voorbeelden van aangepaste cao's, functieprofielen, beloningen en een stappenplan voor de invoering van combinatiefuncties. Daarnaast geven combinatiefunctionarissen diverse praktische tips.

€22,95 incl. btw

ISBN: 9789072335494

Te bestellen via www.janluitingfonds.nl

COMBINATIEFUNCTIE ONDERWIJS EN SPORT

janluitingfonds
LEZEN OVER BEWEGEN

Marianne

En dan is het ogenblik aangebroken dat na een periode van meer dan 35 jaar besturen het definitieve aftreden zich aandiende. Een bewogen periode, zowel in de besturen van Thomas van Aquino, de KVLO, het Jan Luiting Fonds en de Federatie van Onderwijs Vakorgansaties, werd hiermee afgesloten. In het boek van Marjet Derks uit 2000, ter gelegenheid van 50 Jaar Thomas werd Marianne geportretteerd. In de mannenwereld van de lichamelijke opvoeding van toen maakte zij haar opwachting en sprak de gedenkwaardige woorden "Ik ben Marianne en ik wil wat doen". Van een excuus-Truus was geen sprake, zij stapte er zelf op af als ze wat wilde. Zelfstandig, direct en van je hart geen moordkuil maken, waren eigenschappen die op haar van toepassing

waren. Voor haar inzet vanaf 1976 kreeg zij het erelidmaatschap van onze vereniging uitgereikt waar ze bijzonder trots op was. De verrassing dat "het Hare Majesteit had behaagd" om haar tot lid in de Orde van Oranje Nassau te benoemen maakte haar sprakeloos, iets wat niet veel was voorgekomen. Kortom, een prachtig afscheid van een overtuigd KVLO-ster met Thomas-bloed!

Het 151e jaar dient zich aan

Het afgelopen jaar heeft de KVLO zich goed gemanifesteerd. Via een serie uitzendingen van het Klokhuis voor de jeugd slaagde de recordpoging *doede360*. Verder was er de gongslag op Beursplein 5 en de officiële viering in Het Beatrix Theater in Utrecht met het wonderschone optreden van de zes ALO's. Dit alles met de verschillende nascholingen en de in gang gezette koers met ons motto Kinderen goed leren bewegen, hebben de KVLO een herkenbaar gezicht gegeven. De KVLO zit aan tafel als het om beleidsvoorbereiding gaat, de KVLO zit met anderen aan tafel om het aanbod van lichamelijke opvoeding op school en om de school mede vorm en inhoud te geven. Er is een goede samenwerking met en tussen de zes ALO's, de mbo-opleidingen Sport en Bewegen en NOC*NSF. De wetenschappelijke kant voor de lichamelijke opvoeding op het bureau is versterkt en de gesprekken over een mogelijke leerstoel voor lichamelijke opvoeding lopen. De uitdaging voor 2013 zal ook in de communicatie met onze leden moeten liggen. Op welke manier kunnen afdelingen de missie van de KVLO voor het voetlicht brengen, vinden ze nieuwe leden en welke faciliteiten zijn daarvoor nodig?

Bezinning

Kinderen hebben een veilige leefomgeving nodig en een pedagogisch verantwoord benadering. Maar wat als die kinderen uit de band springen en geen enkel respect voor het leven tonen zoals het schoppen met dodelijk gevolg van een grensrechter in Almere? Misschien kunnen we vanuit ons vakgebied nog meer aandacht besteden aan het ondergaan van leiding, het leidinggeven en het onvoorwaardelijk respect tonen voor een ander. Het is goed dat de sportwereld zo eensgezind heeft gereageerd. Dat er wat moet veranderen is duidelijk, dat dit niet van de ene op de andere dag kan snapt iedereen maar vanuit ons vak kunnen we het nodige doen wat de sport en de samenleving ten goede komt!

Namens het hoofdbestuur en alle medewerkers van het bureau wens ik jullie een waardevol 2013 toe!

Jan Rijpstra

COLOFON

**Lichamelijke
opvoeding**

is een uitgave van de Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Redactie: Hans Dijkhoff (hoofdredacteur) Maarten Massink (praktijkredacteur) Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster) Redactieraad: Hilde Bax, Marianne van Bussel, Peter Barendse, Jan Faber, Frank Jacobs, Liesbeth Jans, Mark Jan Mulder, Chris Mooij (VZ), Jorg Radstake en Sebastiaan Platvoet. Redactieadres: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, Tel.: 030 69 20 847, e-mail: redactie@kvlo.nl. Abonnement Lichamelijke Opvoeding: Jaarabonnement € 60,- (buitenland € 80,-) Losse nummers € 5,- (excl. verzendkosten) Handelsadvertenties: Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, fax: 023 571 7680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com www.bureauvanvliet.com. Verschijningsdata 2013: 25 jan., 22 feb., 29 maart, 26 april, 31 mei, 28 juni, 30 aug., 27 sep., 25 okt., 29 nov., 20 dec. Druk: Drukkerij Ten Brink Meppel, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 0522 855 111. Vormgeving+Opmaak: FIZZ reclame+communicatie, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 0522 246 162. Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf. Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben. Wij hebben dit magazine met uiterste zorg samengesteld. Wij hebben daarbij steeds getracht mogelijke rechthebbenden te achterhalen. Indien u onverhoopt meent rechten te kunnen doen gelden, dan verzoeken wij u dit kenbaar te maken bij de redactie.

Subsidies, kans voor sport en onderwijs?

Subsidies. Het blijft een lastig fenomeen. Enerzijds hoor je vaak dat er enorme bedragen beschikbaar zijn. Anderzijds is het lastig om 'door de bomen het bos te zien' en is het moeilijk om écht te weten wat er mogelijk is. En voor de LO-secties geldt dat subsidie aanvragen vaak een 'ver-van-mijn-bed-show' is. In dit artikel geven we een introductie op subsidies en de mogelijkheden voor het sportonderwijs.

Door: Ben Moonen

Wat is het?

Subsidie is per definitie *publieke* financiering: subsidiegeld dat van de overheid komt. Dit kan de gemeente, de provincie of een ministerie zijn, maar ook de Europese Unie.

Met dat geld wil de overheid de subsidieontvanger prikkelen om een bijdrage te leveren aan de overheidsdoelen. In artikel 4:21 van de Algemene Wet Bestuursrecht wordt de volgende definitie van subsidie gegeven:

'De aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten.'

Subsidie is niet alleen geld dat wordt overgemaakt aan een aanvrager. Subsidie kan ook een fiscale subsidie zijn waarbij je bijvoorbeeld bepaalde kosten in mindering van de belastingen mag brengen. De huidige trend is dat er minder subsidie wordt verstrekt, maar steeds meer kredieten. De overheid is dan financier en verstrekt tijdelijk geld om iets nieuws op te starten. Als dat project goed loopt, moet het geld weer worden teruggegeven.

Fondsen

Een heel ander fenomeen zijn fondsen. Een fonds is *private* financiering: het geld is dus niet afkomstig van een overheid. Nederland kent duizenden fondsen. Bekende voorbeelden zijn Oranje Fonds, Kinderpostzegels, Skanfondsen en het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Veel fondsen richten zich ofwel op een bepaalde doelgroep (jeugd, ouderen, chronisch zieken,

gehandicapten, etc.) of op een specifiek maatschappelijk doel (zoals leefbaarheid en sociale cohesie). In veel gevallen kan sport daar een goede bijdrage aan leveren. Let wel op, want fondsen ondersteunen geen projecten van de overheid of die grotendeels door de overheid worden betaald.

Wat wel en wat niet

De overheid gebruikt subsidies dus met het doel haar beleid te verkopen. Zo stimuleert de overheid organisaties om mensen te scholen, investeringen te plegen, te exporteren, onderzoek te doen naar nieuwe technologieën, et cetera. Succesvol subsidiebeleid richt zich dan ook op de inhoud van dat beleid. Op welke wijze kunnen we invulling geven aan de doelen en wensen van de subsidieverstrekker?

Om inzicht te krijgen in de haalbaarheid van subsidies, is het goed te weten wat de algemene uitgangspunten van subsidiegevers en fondsen zijn:

- 1 projecten die commercieel interessant zijn en zichzelf kunnen bedruipen worden niet ondersteund
- 2 reguliere activiteiten van aanvragers worden niet ondersteund
- 3 er is geen subsidie voor kosten die al via een andere regeling gesubsidieerd zijn
- 4 subsidie aanvragen doe je vooraf en subsidie krijgen doe je achteraf.

Voor het onderwijs betekent dit dat het geen zin heeft om subsidie aan te vragen voor de normale onderwijsactiviteiten. Het doel is juist om scholen te stimuleren om iets bijzonders te doen. Bij de afweging die daarbij wordt gemaakt, kan in het algemeen

Figuur 1: subsidiekansen

Subsidies, een schot in de roos

worden gesteld dat de subsidiekansen van het project stijgen naarmate er:

- aansluiting gevonden wordt bij maatschappelijke doelen
- sprake is van samenwerking met betrouwbare partijen
- sprake is van een innovatief project
- een goed doortimmerd projectplan en een degelijke begroting is
- sprake is van cofinanciering (welke bijdrage kan de school leveren, welke andere financiers zijn er, welke financieringsbehoefte is er?).

Succes met subsidies?

Subsidie wordt nog te vaak gezien als een 'trucje' om ad hoc gaten in de begroting te dichten. Ons pleidooi is dat je subsidies een structurele plek moet geven. Het willen benutten van subsidiegelden is een strategisch besluit, dat ook consequenties heeft voor de manier waarop je georganiseerd bent. Het begint ermee dat je ervoor moet zorgen dat er zowel op bestuurlijk als uitvoerend niveau aandacht is voor, en kennis is van subsidies.

Om subsidiekansen te creëren (zie figuur 1) moet je:

- 1 kansen zien en creëren (initieëren van nieuwe projecten).
- 2 een goede aanvraagprocedure doorlopen (aanvragen voorbereiden en indienen).
- 3 het projectmanagement op orde hebben (projecten realiseren conform aanvraag).

Deze drie stappen hebben alles met elkaar te maken en worden continue doorlopen. De belangrijkste succesvoorwaarden zijn echter aandacht en enthousiasme voor subsidies bij medewerkers en bestuur en de interesse om met anderen (overheden, bedrijven of onderzoeksinstituten) samen te werken. Naar buiten kijken dus.

Regelingen en programma's

Onder invloed van de crisis en het kabinetsbeleid van de afgelopen jaren is er flink gesnoeid in het aantal subsidies. Toch zijn er nog steeds honderden subsidieregelingen over. Echter, als we kijken naar de specifieke sportregelingen, is het resultaat beperkt. Op rijksniveau hebben we het programma 'Sport en bewegen in de Buurt' en de bijbehorende 'Sportimpuls'. In beide gevallen kan de school zelf geen aanvragen indienen. Maar, in beide gevallen kan de school er wel haar voordeel mee doen. *Sport en Bewegen in de Buurt* wil gemeen-

ten ondersteunen in het creëren van voldoende sport- en beweegaanbod voor alle inwoners van jong tot oud. Dat doen ze door te investeren in de uitbreiding en een bredere inzet van combinatiefuncties met extra buurtsportcoaches. Bijna drieduizend buurtsportcoaches gaan actief aan de slag. Doordat zij zowel werkzaam zijn bij een sport- of beweegaanbieder als in tenminste één andere sector (onderwijs, zorg, welzijn, kinderopvang, jeugdzorg of bedrijfsleven), dragen zij eraan bij dat meer mensen in hun eigen omgeving kunnen sporten en bewegen. De school is dus een cruciale partner en kan allerlei initiatieven nemen om hier actief mee aan de slag te gaan. Dat begint met het kennismaken met de buurtsportcoaches en het afstemmen van ideeën en plannen.

De Sportimpuls is een subsidieregeling die lokale sport- en beweegaanbieders financieel ondersteunt bij de opzet van activiteiten die ze ondernemen om meer mensen te laten sporten en bewegen. Deze activiteiten bestaan uit het opstarten en aanbieden van sportactiviteiten voor mensen die niet of nauwelijks sporten en bewegen. Samenwerking is daarbij essentieel; tussen sport- en beweegaanbieders »

Contact:

info@moonensportenleisure.nl

FOTO: HANS DUIJKHOFF

Doede360 ook een gesubsidieerde activiteit

onderling, maar ook tussen sportaanbieders en gemeenten, onderwijs-, welzijns-, zorginstellingen, GGD'en en het bedrijfsleven. Door gebruik te maken van elkaars sterke punten kan gezamenlijk de sportparticipatie op lokaal niveau worden gestimuleerd en levert iedereen een belangrijke maatschappelijke bijdrage aan de leefbaarheid in de buurt. Tip is om contact met de gemeente op te nemen om erachter te komen welke Sportimpuls-aanvragen in de gemeente worden gedaan. Op basis daarvan kan de afweging gemaakt worden om hier wel of niet bij aan te sluiten.

Een ander interessant programma is de *Jeugdimpuls* van RIVM. De Jeugdimpuls geeft via scholen en sociale media een impuls aan de gezonde leefstijl van jongeren. Organisaties op het gebied van gezonde leefstijl, het onderwijsveld en sociale media werken samen in dit tijdelijke programma. Via het deelprogramma Gezonde School wordt gezondheidsbevordering in het primair en voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) versterkt. Dat doen ze met kennis, materialen en ondersteuning voor professionals gezondheidsbevordering (via Loketgezondleven.nl) en voor professionals die werken in het onderwijs (via Gezondeschool.nl).

Elders in dit blad staat een artikel over effectieve jeugdinterventies. We verwijzen hier graag naar, want veel van deze programma's bieden scholen mogelijkheden. Immers, ook meedraaien in programma's kan de school geld (en waardevolle kennis en ervaringen) opleveren.

Er bestaan gelukkig ook voldoende regelingen waar scholen wel zelf kunnen aanvragen. De meeste provincies hebben subsidies voor sportevenementen of voor sociaal-economisch beleid waar sport deel van kan uitmaken. Op Europees vlak is Jeugd in Actie wellicht interessant. Dit gaat over de uitwisseling en samenwerking tussen lidstaten. Ook bij fondsen kunnen scholen terecht, maar dan moet je dus wel duidelijk laten zien dat het bijzondere, extra activiteiten betreft.

Aanvrager of partner?

Scholen die subsidies willen benutten zitten vaak in een lastig parket. We zagen al dat er geen subsidie is voor de reguliere onderwijsactiviteiten. Dus voor je normale LO-programma kun je geen subsidie aanvragen, want dat wordt immers al door de overheid betaald. Als je extra subsidie wilt, moet je ook iets extra's gaan doen.

Wat een goed alternatief is, is jezelf in de etalage zetten als partner van andere partijen (zoals verenigingen, bedrijfsleven, welzijnsinstellingen of de gemeente) die subsidie aanvragen. Voor hen heeft het namelijk wel degelijk meerwaarde om te kunnen laten zien dat het onderwijs een rol speelt in hun project. Daarmee ontstaat er meer draagvlak. Bovendien is de school een snelle manier om met de jeugd in contact te komen en dat is toch wat veel organisaties willen. Denk aan allerlei leefstijl- en gezondheidsprojecten. Voor het onderwijs is het ook interessant, want die leren ook van projecten die ze met partners buiten de school doen. En als het onderwijs extra kosten moet maken, kunnen die meestal opgenomen worden in de projectbegroting van de subsidieaanvrager. Het advies is dus om samenwerking te zoeken en dan te bekijken welke partner het beste de penvoerder van een subsidieaanvraag kan zijn.

De bomen en het bos

Een vaak gehoorde opmerking is dat het lastig is om subsidies te vinden. 'Er is zoveel en hoe vind ik nu wat voor mij relevant is?' Begrijpelijk. Anderzijds is het in dit digitale tijdperk juist eenvoudig want iedere subsidieregeling of fonds is op het internet te vinden. Als je begint met het invoeren van de zoektermen 'subsidie' in combinatie met het maatschappelijk doel dat je nastreeft, zul je merken dat je meteen tot over je oren in het subsidienieuws terecht komt.

Daarnaast zijn er op de sociale media allerlei groepen te vinden waarvoor je je kunt aanmelden, zodat je op de hoogte kunt blijven van subsidienieuws.

Concluderend

Bieden subsidies kansen voor het sportonderwijs? Jazeker, maar niet vanzelf. De tijd van het 'gemakkelijke' subsidiegeld is echt voorbij. Anderzijds, voor scholen die actief zijn en bereid zijn om verder te kijken dan de hekken van het schoolterrein liggen er zeker nog kansen. Als aanvrager van subsidies en zeker als partner in de uitvoering van allerlei interventies om kinderen te activeren, een gezonde leefstijl bij te brengen en mee te laten doen in de maatschappij. Aan de slag!

Meer weten?

Enkele websites voor verdieping: www.fondsen.org, www.sportindebuurt.nl, www.sportsubsidie.nl, www.loketgezondleven.nl, www.gezondeschool.nl, www.jongerenopgezondgewicht.nl, www.effectiefactief.nl

Ben Moonen is eigenaar van Sportsubsidie.nl en gespecialiseerd in subsidieadvies voor de sportsector. ◀

Wat besteden we als vakgroep?

De volleyballen zijn aan vervanging toe. De minitrampoline is afgekeurd. Eigenlijk willen we een beamer in de zaal en videobeelden laten zien, kunnen we dit aanschaffen? Wat kunnen we dit jaar aanschaffen voor de sectie LO? Hoe zit het met het budget? Enkele vragen die in iedere vakgroep op bepaalde tijden ter sprake komen. We hebben een kort rondje langs enkele scholen gemaakt om een indruk te krijgen welke budgetten er zijn en hoe daar mee wordt omgegaan.

Redactie: Maarten Massink

Leidraad bij ons 'rondje langs de velden' is een lijstje met tien vragen waarop we graag antwoord willen hebben. Dit vragenlijstje kun je ook gebruiken om binnen je eigen sectie te onderzoeken hoe het staat met de financiële ruimte als het gaat om aanschaf van materialen.

De vraag aan jullie is of je kunt aangeven hoe jullie op school omgaan met het budget voor de vakgroep LO als het gaat om het aanschaffen en bijhouden van materialen. We willen graag antwoorden op de volgende vragen:

- 1 Hoeveel leerlingen zitten er bij jullie op school?
- 2 Hoe wordt bij jullie het budget bepaald voor vervanging van groot materiaal (denk aan toestellen, matten, spelvoorzieningen, zelfverdediging, muziekinstallatie, atletiekmaterialen)?
- 3 Hoe groot is hiervoor het budget gemiddeld per jaar?
- 4 Hebben jullie een apart budget voor klein materiaal?
- 5 Hoe groot is dit budget?
- 6 Hoe wordt jullie budget bewaakt?
- 7 Hebben jullie nog andere middelen of wijze van faciliteren dan via het schoolbestuur (ouders, sponsors)?
- 8 Hebben jullie BSM en/of LO2 (vmbo) waardoor het budget wordt verruimd?
- 9 Zijn jullie tevreden als vakgroep over de beschikbare middelen?
- 10 Hebben jullie tips over het bewaken en beheren van het vakgroepbudget?

De eerste vraag is relevant omdat het te besteden budget natuurlijk een relatie heeft met het aantal leerlingen op school. Dit maakt het mogelijk de antwoorden van de verschillende scholen op de daarop volgende vragen met elkaar te vergelijken in uitgave per leerling.

School 1 heeft 850 leerlingen, school 2 heeft er 644, school 3 heeft 922 en school 4 heeft 610 leerlingen, school 5 tussen 1000 en 1100 leerlingen, school 6 heeft ongeveer 1650 leerlingen.

Hoe wordt het budget bewaakt?

School 1: Wij hebben een overzicht gemaakt met data wanneer toestellen vervangen moeten worden. Per jaar kunnen we één of twee grote toestellen vervangen.

School 2: Nijha controleert jaarlijks onze inventaris van de gymzalen. Vervolgens brengt deze een rapportage uit, en daarmee gaat de sectie LO naar het management. Hier bekijken we met elkaar wat er vervangen wordt, en wat er volgend jaar kan worden vervangen. Daarnaast hebben we een jaarlijkse afschrijffijst, waar precies op staat wat er in principe vervangen moeten worden. Zodat de schoolleiding niet voor verrassingen komt te staan.

School 3: We hebben een afschrijffijst waarop de grote materialen staan vermeld.

School 4: Groot materiaal is door de gemeente aangeschaft. Dit kan in overleg met de beheerder en gemeente. Klein materiaal is aangeschaft door school. Iemand van de sectie doet een aanvraag, na overleg met alle sectieleden. Judopakken, speren, discussen, kogels en een muziekinstallatie zijn door school aangeschaft. Alleen materiaal dat standaard in een zaal aanwezig is, is door de gemeente aangeschaft.

School 5: Voor zover ik weet krijgen wij geen vast budget. We hebben dit kalenderjaar wel 10.000 euro aan 'groot' materiaal mogen bestellen. Dit is exclusief aanpassingen aan »

Contact:

redactie@kvlo.nl

Mogelijk met extra budget

onze zaal, die niet meer voldoet aan de normen (akoestiek, luchtkwaliteit, vochtigheid, et cetera). Na minimaal twee jaar van officiële brieven naar de directie hebben we nu een nieuw directielid die er per direct werk van heeft gemaakt. Aannemers komen nu langs om offertes te maken.

School 6: de sectie in overleg met conrector.

Hoe groot is het budget gemiddeld per jaar?

School 1 (850 leerlingen): 1500 euro per jaar. Dat is 1,76 euro per leerling.

School 2 (644 leerlingen): Wisselend. Geen vast bedrag.

School 3 (922 leerlingen): We werken helaas nog niet met vaste budgetten, hier wordt nu wel aan gewerkt. Alles werkt op aanvraag. Per aanvraag wordt er gekeken of het wel of niet aangeschaft mag worden.

School 4 (610 leerlingen): Toen wij starten als nieuwe school was dat natuurlijk een groot bedrag.

Nu is het gemiddeld tussen de 1000 euro en 1500 euro per jaar. Dat is tussen de 1,64 euro en 1,76 euro per leerling.

School 5: (1000-1100 leerlingen): 10000 euro. Dat is tussen de 9 euro en 10 euro per leerling.

(Noot: onduidelijk is of dit per jaar is of een eenmalige besteding (red))

School 6 heeft een budget van 4000 a 5000 euro.

Hebben jullie een apart budget voor klein materiaal, zo ja hoe groot is dat?

School 1: Ja. Dat is 500 euro. Dat betekent 0,58 euro per leerling.

School 2: Ja, dat is 1500 euro. Oftewel 2,33 euro per leerling.

School 3: We werken helaas nog niet met vaste budgetten, hier wordt nu wel aan gewerkt. Alles werkt op aanvraag, per aanvraag wordt er gekeken of het wel of niet aangeschaft mag worden.

School 4: Toen wij startten als nieuwe school was dat natuurlijk een groot bedrag. Nu is het gemiddeld tussen de 1000 euro en 1500 euro. Dat is tussen de 1,64 euro en 2,45 euro per leerling.

School 5: Naast de 'grote' materialen die we eens in de zoveel tijd mogen aanschaffen, kunnen wij ook een verzoek indienen om 'klein' materiaal te kopen. Vaak doen wij dit rond de sportdag zodat we een aantal materialen op de post 'sportdag' kunnen plaatsen in plaats van 'sectie LO'.

School 6 heeft het budget uit de vorige vraag voor klein materiaal.

Hoe wordt jullie budget bewaakt?

School 1: Intern door de sectievoorzitter en door de financiële administratie

School 2: Door de sectie LO, zij hebben een budget en daarin mogen ze in overleg met het management bepalen wat er wordt aangeschaft.

School 3: Niet door de sectie, mogelijk door de schoolleiding

School 4: Iemand van de sectie heeft dit op zich genomen en maakt elk jaar een begroting. Voor aanschaf wordt er eerst een offerte aangevraagd. Dit gaat naar de financiële administratie en daarna naar de directeur voor eventuele goedkeuring.

School 5: Niet van toepassing, wij krijgen toestemming voor aanschaf of niet.

School 6 bewaakt het budget samen met de sectievoorzitter en de schoolleiding (conrector).

Hebben jullie nog andere middelen (ouders, sponsors)?

School 1: Nee

School 2: Nee

School 3: Nee

School 4: Bij de bovenbouw wordt er per leerling per leerjaar 10 euro gevraagd via de ouderbijdrage. Dit bedrag is voor de sportoriëntatie die in de bovenbouw wordt aangeboden.

School 5: Nee, behalve voor sportoriëntatie. Hiervoor wordt een gedeelte van de ouderbijdrage vrijgemaakt. Hierin zijn de afgelopen jaren, zonder overleg en/of toestemming van de sectie LO, tientallen euro's van afgeknibbeld waardoor wij dit kalenderjaar door de schoolleiding op onze vingers zijn getikt omdat wij het budget voor sportoriëntatie ruimschoots overtroffen. Daarbij moet wel gezegd worden dat het verhaal 'sportoriëntatie' ook wel een dure aangelegenheid is.

School 6: de ouderraad vraagt elk jaar welke sectie extra middelen nodig heeft en maakt daaruit een keuze.

Hebben jullie BSM of LO2 dat verruiming van het budget betekent?

School 1: Nee, maar wel sportklassen.

School 2: Nee.

School 3: We hebben BSM, of hierdoor het budget verruimd wordt is ons niet duidelijk.

School 4: Ja, hier wordt ook via de ouderbijdrage geld gevraagd. Volgens mij 50 euro per leerling per leerjaar.

School 5: Niet van toepassing. Wij hebben geen BSM of L02 (jammer genoeg).

School 6: geen BSM of L02.

Zijn jullie tevreden over de beschikbare middelen?

School 1: Ja

School 2: Momenteel hebben wij niet te klagen, maar er zijn altijd wensen om het beste voor de leerlingen te halen.

School 3: Nee, we willen heel graag inzicht krijgen en werken met budgetten. Hier zijn we al jarenlang mee bezig.

School 4: Ja, alleen over het groot materiaal hebben we niet veel te zeggen. Soms kan er wel iets geregeld worden via de beheerder. Er is soms bij andere sporthallen materiaal dat naar onze zalen kan worden gebracht.

School 5: Persoonlijk ben ik (erg) tevreden met de hoeveelheid materiaal die wij hebben. Ik vind het wel lastig om te merken dat wij jarenlang niet serieus zijn genomen als het gaat om onze accommodatie. Gelukkig wordt daar nu wel gehoor aan gegeven. Wij zouden als sectie wel graag L02 willen introduceren maar dat is met de huidige middelen niet mogelijk (te weinig ruimte). Dit verzoek ligt wel bij de directie. Verder zouden wij graag meer digitale middelen willen: computers of laptops met webcams en eventueel beamers.

School 6: Wij zijn tevreden. Het budget voor sportdagen wordt wel krappert, wordt kritisch bekeken (potje buitenschoolse activiteiten).

Hebben jullie tips voor het bewaken en beheren van het vakgroepbudget?

School 1: Nee

School 2: Maak goede en duidelijke afspraken met het management. Zorg voor een meerjarenbegroting. Probeer altijd zo efficiënt mogelijk te shoppen voor nieuwe materialen.

School 3: Inzetten op sectiebudgetten, dit om ervoor te zorgen dat er op de juiste plek de juiste keuzes gemaakt worden. Als je als sectie bijvoorbeeld weet dat je een x-bedrag mag besteden wordt er in de sectie gekeken naar creatieve oplossingen of wordt er besproken of bepaalde materialen wel of niet nog langer gebruikt kunnen worden (uiteraard alleen met goedgekeurde materialen). Ook de bewustwording van wat iets kost of hoe lang het mee gaat komt dan vanuit de sectie.

School 4: Nee.

School 5: Aangezien wij geen vakgroepbudget hebben, is deze vraag niet echt voor ons van toepassing. Ik heb er ook nog niet veel over nagedacht. Als wij merken dat wij iets nodig hebben, kunnen wij er om vragen. Het komt vaak voor dat het verzoek gehonoreerd wordt. Dat komt deels omdat wij geen 'rare' of 'abnormale' verzoeken doen. We vragen vaak **net** iets meer dan we nodig hebben, zodat we toch krijgen wat we graag willen. Het is een beetje hetzelfde verhaal als 'zakgeld' of 'kleedgeld' krijgen. Het ene kind kan vragen wanneer het iets nodig heeft en krijgt het. De ander krijgt 'kleedgeld' en mag dit kleedgeld naar behoren besteden. Op is dan op. Ik ben eigenlijk wel tevreden met deze gang van zaken want we hebben geen daadwerkelijke limiet van bijvoorbeeld 500 euro.

School 6: Intensief overleg met de schoolleiding om begrip te krijgen/houden.

Tot slot

Tot zover het kijkje in de financiële keuken van een paar vakgroepen. Uit deze antwoorden op vragen blijkt bij de meeste scholen tevredenheid over het budget. Het budget wordt bij de Drie van de vijf scholen bewaakt door een vakgroep lid in overleg met de leiding. Bij drie van de vijf scholen ligt aan het beheer een afschrijvingslijst ten grondslag. De hoogte van de budgetten voor vervanging van materiaal beweegt zich tussen de 1,00 en 2,00 euro per leerling of is niet duidelijk (variabel of op aanvraag). Voor klein materiaal beweegt het zich tussen 0,50 euro en 2,50 euro per leerling. Er is een uitschieter naar 10,00 euro per leerling voor groot materiaal maar dat kan om een eenmalige vervangingsactie zijn dit jaar en geen gemiddelde per jaar.

Uit de tips komt naar voren dat het is aan te raden een budget aan te vragen aan de schoolleiding die de vakgroep actief en in samenspraak met de financiële administratie kan beheren. Zo blijf je als vakgroep grip houden op de aanschaf voor materialen.

Met dank aan de betrokken scholen voor hun openhartige bijdrage. ◀

Faciliteren, de smeeroilie bij de start van de sportklassen op het CLV

Ontwikkelingen vragen om investeringen. In dit artikel beschrijf ik op welke wijze en op welk moment het faciliteren van onderwijsontwikkeling heeft bijgedragen aan het succes van sportklassen, LO2 en BSM op het Christelijk Lyceum Veenendaal (CLV). Het artikel is geen verhaal van wetenschappelijke waarheden maar is er één in de categorie 'good practice'.

Door: Cees Gouw

Beginsituatie

Het Christelijk Lyceum Veenendaal is een mavo, havo, atheneum/gymnasium-school van meer dan 2000 leerlingen in Veenendaal in de provincie Utrecht. Het imago van de school tot 2006: Christelijk, degelijk en grijs. De sectie bewegingsonderwijs (BO) bestaat in die tijd uit zeven docenten die de lessen, klassiek en met een accent op samenwerken, verzorgt in vier eigen gymzalen en een goede buitenaccommodatie. Ook is er een uitgebreid en goed lopend sportoriëntatieprogramma voor de eindexamenklassen. Daarnaast wordt weleens een extra sportmoment of toernooi georganiseerd. De sectie is in 2006 net opgekrabbeld uit een crisis, waarbij een ieder onomwonden elkaar de waarheid heeft gezegd en wil graag verder. Het vak BO heeft geen bijzondere positie in de school.

Het besef dat er iets moet veranderen ontstaat in 2005 als, tegen alle verwachtingen in, de instroom van leerlingen stagneert. Het degelijke, maar grijze imago, blijkt nieuwe brugklassers minder aan te spreken dan gedacht. De schok is groot, er moet iets veranderen. In het examenjaar 2006 zijn de examenresultaten voor alle drie de afdelingen onder het landelijke gemiddelde terechtgekomen en ontvangt de havo-afdeling van de inspectie code rood. De nieuwe rector formeert een

innovatiegroep met als opdracht het onderwijskundig profiel onder de loep te nemen. Uitgangspunt wordt het rapport 'Onderzoek naar de mogelijkheden voor een breder keuze aanbod' van de sectie BO. Sport, cultuur, techniek, tweetalig onderwijs, alles passeert de revue. Na een jaar brainstormen, overleggen en plannen maken wordt in 2009 gestart met de invoering van de talentrichting Sport. Een jaar later volgt de talentrichting Kunst en Cultuur. Toch gaat het allemaal minder gemakkelijk dan het hier staat en blijken kansen voor de één soms bedreigingen voor een ander te zijn.

Een moeizame start

De sectie BO heeft een helder beeld over sportklassen. Na uitgebreid onderzoek waar- onder bezoeken aan andere scholen, beseffen we allemaal dat dit het moment is om het vak op de CLV-kaart te zetten. De sectie maakt zich hard voor sportklassen in alle leerjaren en afdelingen van de onderbouw, kiest ervoor de sportklaslessen op te nemen

in het lesrooster, kiest niet voor instroombeperkende maatregelen en wil aansluitend invoering van LO2 en BSM. Een groot pakket aan eisen. De directie is voorzichtig. Weliswaar is een breder keuzeaanbod in klas 1 van grote psychologische waarde en krijgt de school daardoor meer kleur. Maar er zijn meerdere belangen en vakken. De eerste twee jaar maakt de directie de keus de talentrichtingen naast de lessentabel te houden om te kijken of het aanslaat. Een project dus. Mislukt het dan is er een weg terug zonder teveel schade voor de organisatie. Sectie en

directie zijn het in deze fase niet altijd met elkaar eens. Uiteindelijk is er het vertrouwen. De directie kiest voor de doorlopende leerlijn bij het ontwikkelen van een talentrichting en wil de ontwikkeling van de sportklassen, LO2 en BSM havo voor meerdere jaren faciliteren. De sectie verzorgt voorlichtingen voor basisscholen, zet in op sport en leren, kiest voor ouderparticipatie bij sportactiviteiten en wil door de sportklassen verenigen en gemeente verbinden met het CLV. Een programma met ambitie.

Het ontwikkelen van de talentrichting sport, van ambtenaar naar ondernemer

Dat het ontwikkelen van een programma voor sportklassen inzet, tijd en geld vraagt is niet nieuw. In het strategisch beleidsplan 2007-2011 van het CLV staat dat 1% van de

Vaak moet er iets
gebeuren, voordat er
iets **gebeurt** (J. Cruijff)

personele lumpsum besteed kan worden aan innovatie. Gelukkig was er in 2006/2007 nog geen crisis. Dus valt er over budgetten, ontwikkeltijd en na/bijscholing nog te onderhandelen. Op basis van deze 1%-regeling kan er voor onderwijsontwikkeling overlegd worden vrijgemaakt en over geld valt te praten. Later zijn de kwaliteitsmiddelen ingezet, die elke school ontvangt. Behalve de urgentie van binnenuit is er ook de opening naar buiten de school. Sporten is in. In de media is er veel aandacht voor prestatie en talent en voor sport en gezondheid. Ook heeft Veenendaal een bloeiend (sport)verenigingsleven. Omdat in Veenendaal zelf en de naaste omgeving er geen school met sportklassen is, is dit een buitenkans om met een goed programma en gerichte marketing aansluiting te vinden bij media, gemeente en verenigingen. Bij het ontwikkelen van zo'n totaalprogramma komt veel kijken en komen vragen naar voren als: Hoeveel ontwikkeltijd is de komende jaren nodig? Hoeveel geld is nodig voor extra materialen voor de sportklassen maar ook voor LO2 en BSM? Welke extra bijdrage vragen wij aan ouders? Met welke verenigingen willen we samenwerken? Bij gesprekken binnen de sectie over deze vragen gaan we niet uit van wat we kunnen krijgen, maar van wat we nodig hebben. We wachten niet op instructies en voorstellen maar nemen zelf initiatief. Als ondernemers voor ons eigen vak denken we niet klein maar groot, we investeren veel van onze eigen tijd en energie maar willen er ook veel voor terugkrijgen.

Faciliteiten

Het opzetten van sportklassen, LO2 en BSM vraagt veel. Een overzicht van faciliteiten:

1 Geld

De sectie vraagt en krijgt een startbudget van € 25000. Dit bedrag is een depot van waaruit materialen en extra accommodaties kunnen worden gekocht of gehuurd. Dit bedrag wordt aangevuld met een deel van de ouderbijdrage dat we jaarlijks gebruiken als afschrijving.

Hierdoor is na acht jaar het gehele budget weer beschikbaar voor vervanging en nieuwe materialen.

2 Ouderbijdrage

Aan ouders wordt een eigen bijdrage gevraagd van € 125. Inmiddels is dit € 150. Het grootste deel deze eigen bijdrage gaat naar kleding voor leerlingen, excursies en het sportklaskamp. Inmiddels is het totale te beheren budget sportklas, LO2 en BSM opgelopen tot meer dan € 70.000.

3 Tijd

Voor het ontwikkelen van het sportklasprogramma en de programma's van LO2 en BSM wordt per jaar via het taakbeleid 150-200 TBU vrijgemaakt. De sectie zet deze TBU's in voor voorbereiding en extra docenten op de sportklassen.

4 Overleggen

Er is tijd voor extra sectieoverleg. De eerste jaren krijgt de sectie drie extra sectiemiddagen om het programma van de sportklassen met elkaar door te spreken en voor te bereiden. ➤➤

Contact:

c.gouw@clv.nl

5 Netwerken

De directie vindt deelname aan de LO2- en BSM-netwerken van groot belang en faciliteert de bekostiging.

6 Stagiaires Calo

Vierdejaars stagiaires assisteren bij de lessen aan de sportklassen en helpen de sectie door afstudeeropdrachten te koppelen aan deze ontwikkeling, aan de benodigde theoretische fundering en voorbereiding van programma's. Inmiddels is er een zestal scripties geschreven over sportklassen, LO2 en BSM op het CLV.

Faciliteren is één kant, samenwerken en investeren in elkaar de andere kant

Terugkijkend op het proces is de basis voor het succes van de talentrichting Sport op het CLV de samenwerking tussen de schoolleiding en de sectie, de samenwerking binnen de sectie en enthousiasme en doorzettingsvermogen. Nadat de noodzaak van een verandering op directieniveau is vastgesteld en de sectie de ruimte krijgt om aan de gang te gaan, beseffen we dat de keus is aan de sectie: gaan we er met zijn allen voor of niet? Omdat we er met zijn allen voor gaan, gaat er geen energie zitten in het meenemen van sectieleden en kunnen alle faciliteiten (tijd, energie en geld) worden ingezet voor het optimaliseren van het programma van de sportklassen, LO2 en

Cursus	lj 1	lj 2	lj 3	LO2 lj 3	LO2 lj 4	BSM lj 4	BSM lj 5	Totaal aantal leerlingen	Totaal les- uren sport, LO2 en BSM
2009-2010	74							74	4
2010-2011	128	70						198	14
2011-2012	140	130	23	32				325	24
2012-2013	184	173	38	35	27	23		480	34

Tabel 1: Aantal leerlingen talentrichting sport, LO2 en BSM

BSM. Doordat de vaksectie in zijn geheel eigenaar en drager is van deze ontwikkeling, het proces en het succes is er sprake van een duurzame ontwikkeling. Het succes geeft ons steeds weer energie om door te gaan.

En verder

Sinds de start van de talentrichtingen is er veel veranderd op het CLV. De school heeft een andere uitstraling. Van degelijk en grijs naar degelijk en meerdere tinten grijs. De school heeft zoveel nieuwe aanmeldingen dat er inmiddels gesproken wordt over een instroomgrens. De sectie BO heeft de interne Plataanprijs (een prijs voor een geslaagde onderwijsontwikkeling) ontvangen en is van een sectie zonder gezicht geworden tot één van de dragers van de verandering en het gezicht van de school. Als sectie zijn we sterker geworden en als school beter. Sport op het CLV is niet meer weg te denken. Basisschoolleerlingen kiezen voor sport op het CLV niet alleen omdat ze meer sporten leuk vinden. Zij willen ook deel uit maken van de sportklassen om beter te leren sporten, beter te leren presteren en beter te leren samenwerken. En de sectie BO is trots en wil haar ervaringen graag delen met iedereen die er iets mee denkt te kunnen of te willen doen.

Cees Gouw is docent bewegingsonderwijs op het Christelijk Lyceum in Veenendaal. ◀

FOTO: RUUD VAN DER HOEF

Aandacht

Hoe kom ik aan budget voor SOK-lessen?

Sportoriëntatie- en keuzelessen vinden voor een gedeelte plaats buiten de school bij externe aanbieders. Dat betekent meestal dat er een (kleine) bijdrage wordt gevraagd per leerling. Hoe kun je er nu voor zorgen dat je een budget creëert zonder dat je een eigen bijdrage per leerling van vijftig euro of meer per SOK-jaar vraagt? In dit artikelje enige suggesties.

Door: Hans Dijkhoff

Om maar meteen met de deur in huis te vallen, per leerjaar wordt er op school een eigen bijdrage gevraagd voor leermiddelen, kopieerwerk enz. Als je dat bedrag met zo'n 2,50 euro verhoogt dan bouw je een buffer op voor leerjaar 3 (vmbo) of 4 (havo/vwo) al naar gelang wanneer je begint met SOK-lessen. De sectie LO weet dan precies hoeveel geld er per leerjaar beschikbaar is. Ook is het mogelijk om in de boekenlijst een bedrag op te nemen voor leermiddelen LO. Het voordeel van deze methode is dat het om relatief kleine bedragen gaat. Die vallen ook niet zo op omdat ze in de grote hoop zitten. Ouders zullen daar dan ook niet snel over vallen. Daarnaast kun je voor SOK-activiteiten per leerjaar ook nog een eigen bijdrage vragen, maar die is dan niet zo hoog.

Als je de directie vraagt om in het schoolbudget 500 euro vrij te maken voor SOK-activiteiten, is de kans groter dat ze dat willen vrijmaken omdat het op zo'n begroting om een relatief klein bedrag gaat.

Voorbeeld

Leerjaar 1 300 instromers maal 2,50 euro is 750 euro
Leerjaar 2 270 leerlingen maal 2,50 euro is 675 euro
Leerjaar 3 250 leerlingen maal 2,50 euro is 625 euro
Zo heb je over drie jaar ruim 2000 euro te besteden.

Slim calculeren

Door scherp te onderhandelen met externe aanbieders zijn er vaak interessante prijzen per leerling te krijgen. Of je 4 of 5 euro betaalt, maakt echt wel

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Ook goed te doen binnen SOK-activiteiten

verschil. En als je dan ook nog de afspraak maakt dat je per aanwezige leerling betaalt, kun je besparen op spijbelaars en zieke leerlingen.

Een andere mogelijkheid is om prijsafspraken te maken voor een jaar. Dit kan dan ongeacht het aantal leerlingen. In het achterhoofd heb je dan natuurlijk wel een prijs per leerling en je zorgt er dan voor dat er genoeg leerlingen heen gaan. Zo kun je de prijs toch enigszins beïnvloeden. Nadeel is wel dat je niet helemaal kunt inschatten wat de keuzes van de leerlingen zullen zijn.

Samenwerking

Andere scholen in de buurt vissen waarschijnlijk in dezelfde vijver. Door samen afspraken te maken met aanbieders, kun je wellicht tot scherpere prijsafspraken komen. Daar komt nog bij dat je met de lessen meestal in de daluren bij commerciële aanbieders zit. En hen is er veel aan gelegen om op andere manieren omzet te genereren. Zeker in deze tijden van crisis.

Wellicht dat veel van deze zaken al worden toegepast. Het kan echter geen kwaad ze nogmaals onder de aandacht te brengen. ◀

Contact:

hans.dijkhoff@kvlo.nl

Een greep uit de veel gestelde vragen aan de Juridische afdeling

De Juridische afdeling van de KVLO biedt hulp en bijstand bij allerhande vragen en problemen die voortvloeien uit de werksituatie van leden van de KVLO. Om een indruk te geven van de zaken die dagelijks op de Juridische afdeling behandeld worden in deze rubriek een selectie uit gestelde vragen.

Door: mr. Floortje van 't Wout

N

Nu de winter net is begonnen, komen er steeds meer vragen over de organisatie van een skireis. Veel scholen organiseren tegenwoordig aantrekkelijke reizen naar het buitenland, waar een skireis niet kan ontbreken. Maar het komt ook steeds vaker voor dat ondernemende docenten Lichamelijke Opvoeding het idee opperen een skireis te organiseren. Wie is er verantwoordelijk als er tijdens de reis een ongeluk plaatsvindt?

Als de activiteit wordt georganiseerd in samenspraak en/of vanuit de school, dus onderdeel van het (buitenschoolse) LO-programma is, ligt de verantwoordelijkheid in veel gevallen bij de school indien er een ongeval met een leerling plaatsvindt. Natuurlijk is het wel van belang dat de reis onder de paraplu van de schoolactiviteiten plaatsvindt en de werkgever daadwerkelijk op de hoogte is van het programma aldaar. Als de skireis vanuit school wordt georganiseerd en er vindt een ongeval plaats, dan kunnen de leerlingen/ouders de school aansprakelijk stellen voor de opgelopen schade. De school dient daarvoor verzekerd te zijn. Als lid ben je in zo'n geval verzekerd tegen beroepsaansprakelijkheid.

Is het een eenmalige reis, niet opgenomen in het lesaanbod van school en door jou en collega's op eigen initiatief georganiseerd, dan ligt het wat gecompliceerder. Als de school geen verantwoordelijkheid neemt/wil nemen, dan is er eigenlijk geen sprake van een in het curriculum van de school opgenomen reis. Informeer de deelnemers daarover goed. Geef aan dat de reis niet door school wordt georganiseerd en de school daarom niet aansprakelijk gesteld kan worden voor schade opgelopen bij een ongeval. Geef aan dat deelname geheel vrijblijvend is. Voor jou als docent betekent dit dat de beroepsaansprakelijkheidsverzekering van de KVLO *niet* van toepassing is. Je kunt dan als 'reisleider' aansprakelijk gesteld worden door leerlingen die schade oplopen, en die aan jou verweten wordt. Sluit hiervoor een aanvullende verzekering af! Onze verzekeraar Elswout (gegevens op de website van de KVLO te vinden) heeft een aanvullende verzekering voor zelfstandigen. Hiervoor dien je zelf zorg te dragen. De kosten hiervan zijn voor eigen rekening.

In verband met veiligheid en aansprakelijkheid in en om de gymzaal, wordt er aan de Juridische afdeling vaak de vraag gesteld of het hebben van een geldig EHBO-diploma verplicht is gesteld.

Er is geen wet- of regelgeving die verplicht stelt dat er bij iedere les of binnen elk schoolgebouw(of dependance) iemand aanwezig is die beschikt over een geldig EHBO-diploma. Mogelijk heeft de werkgever beleid, waarin deze verplichting staat opgenomen. Dan moet dit in principe (zo veel mogelijk) worden gevolgd. De werkgever zal zijn/haar werknemers dan veelal ook in de gelegenheid moeten stellen dit EHBO-diploma te behalen.

Als hierover geen beleid is, geldt hiervoor in beginsel geen verplichting.

Toch kan van de werkgever in bepaalde gevallen worden gevergd dat dergelijke maatregelen genomen worden, namelijk op grond van zijn verplichting om zorg te dragen voor goede en veilige arbeidsomstandigheden. Je hebt als docent echter ook een eigen verantwoordelijkheid om je kennis op peil te houden. Het kan dus verstandig zijn om bij je werkgever aan te geven dat je zelf graag een EHBO-cursus zou willen volgen. De werkgever is mogelijk wel bereid hiervoor te betalen; zeker als er weinig docenten zijn met dit diploma. Voor de toekomst bij een andere werkgever zal het ook altijd een pluspunt zijn.

Heb je vragen over deze of andere zaken op rechtspositioneel gebied dan kun je je wenden tot de juridische afdeling van de KVLO, te bereiken per e-mail: juristen@kvlo.nl en op telefoonnummer 030 693 7678. ◀

Praktijk katern

Nummer

11

Jaargang 100 - 21 dec. 2012

Lichamelijke Opvoeding

Plezier in spelen?!

Excelleren in bovenbouw vo

Laat ze maar lopen
En wel zo snel mogelijk over
hindernissen

Volleybal in de les 10

Plezier in spelen?!

Onderzoek naar het plezier van leerlingen tijdens spellessen in het voortgezet onderwijs

In de masteropleiding van de ALO's wordt regelmatig door studenten praktijkgericht onderzoek gedaan. Dit levert resultaten op die interessant zijn voor de praktijkgerichte lezer/LO-docenten. In het praktijkkatern zijn we gestart met artikelen waarin aandacht is voor resultaten van deze onderzoeken. Deze keer een onderzoek over de effecten van oefenend leren spelen of spelend leren spelen.(Red.)

Door: Bregje van Eijck

Evolutie spelonderwijs

Binnen de lichamelijke opvoeding (LO) heeft het spelonderwijs de laatste jaren enkele fundamentele veranderingen doorgemaakt. Waar voorheen de technische benadering van de sporten tijdens de lessen LO centraal stond, lijkt volgens onderzoek het spelend leren spelen steeds belangrijker te worden (Leysen, 2004). Helaas wordt in het voortgezet onderwijs in Nederland nog steeds vaak gekozen voor de technische benadering, ook wel 'oefenend leren spelen' genoemd. Dit heeft, onder andere, te maken met de voor-

opleiding die de meeste docenten LO gehad hebben (Leysen, 2004). Men is aangeleerd dat het beheersen van technieken nodig is om deel te kunnen nemen aan het spel. Er blijkt echter geen wetenschappelijk bewijs te zijn dat deze visie ondersteunt (Rink, French & Tjeerdsma, 1996).

Succesvol zijn in spelen is meer gebaseerd op het beheersen van spelcompetenties dan het leren van de perfecte technieken (Turner, 2001). Het oefenen van bepaalde technieken wordt pas interessant als er iets in het spel

mislukt (Timmers & Meertens, 2001). De leerling kan dan betekenis geven aan de techniek en begrijpt beter waarom de techniek helpt om het spel beter te leren spelen. Het oplossen van spelproblemen en het betekenisvol leren komt ook terug in het 'teaching games for understanding'-model (TGfU) (Zie figuur 1).

Betekenisvol leren

Dit model is oorspronkelijk ontwikkeld door Bunker en Thorpe (1986) en werd later verfijnd door Holt, Streat en Bengoechea (2002). Deze benadering laat zien dat het

FOTO'S: ANITA RIEMERSMA

Doelen in beweging spelend leren toepassen, perfecte techniek....?

belangrijk is om spelsituaties te leren verstaan en op te lossen. Het model heeft dan ook de doelstelling om leerlingen het spel beter te laten spelen, te begrijpen en het plezier in spelen te bevorderen (Griffin & Butler, 2005). Op die manier wordt het, onder andere, mogelijk gemaakt dat leerlingen hun kennis transfereren naar andere spelvormen of spelsituaties (Leysen & Dehandschutter, 2008). Geleerde tactische vaardigheden bij basketbal, kunnen bijvoorbeeld ingezet worden bij voetbal en hockey.

In een artikel van Hopper (2002) worden onderzoeken van Alison & Thorpe (1997), Rink (1996) en Turner & Martinek (1992) aangehaald. Deze onderzoekers hebben bewezen dat leerlingen in Amerika en Australië, die volgens het TGFU-model les kregen meer plezier in het leren hadden dan leerlingen die voornamelijk technieken aangeleerd kregen. Griffin & Butler (2005) vullen aan dat hoe dichter de trainingsvorm bij het daadwerkelijke spel ligt, hoe gemotiveerder leerlingen in de les LO zijn (Griffin & Butler, 2005).

Een kanttekening met betrekking tot het TGFU-model kan echter geplaatst worden. Het is belangrijk om in te zien dat TGFU meer is dan alleen spelend leren spelen (Griffin & Butler, 2005). Het vereist behoorlijk wat pedagogische vaardigheden om volgens dit model les te geven. Eerst moet de docent de tactieken en vaardigheden van

specifieke spelproblemen verstaan, waarna deze voorgelegd kunnen worden aan studenten door middel van aangepaste spelvormen die tactische en strategische problemen opleveren (Griffin & Butler, 2005).

Plezier in bewegen

Ondanks de nog veel voorkomende traditionele spellessen, omschrijft het nationaal expertise-centrum leerplanontwikkeling (SLO) in Nederland in haar kerndoelen en eindtermen dat het uiteindelijke doel van bewegingsonderwijs is dat het bewegen gaat leven bij de leerlingen. Leerlingen moeten graag willen bewegen (www.slo.nl). Het graag

willen bewegen, komt overeen met 'plezier' in bewegen. Beleven en leren zijn noodzakelijk voor het ervaren van plezier (Timmer & Meertens, 1998). De achterliggende gedachte van 'plezier' in de lessen LO is dat plezier een positieve invloed heeft op de intrinsieke motivatie (Massink, 2006; Woods, 2007).

Het is belangrijk om de intrinsieke motivatie van leerlingen te bevorderen, omdat de intrinsieke motivatie samenhangt met het ontwikkelen van een actieve leefstijl (Massink, 2006). Spel als onderdeel van de LO is bij uitstek een onderdeel waarbij intrinsieke motivatie een grote rol speelt. Spel op zich is doelloos, het kent geen extrinsieke doelen (Leysen, 2004). Het gaat erom intrinsiek gemotiveerd bezig te zijn en zo voldoening uit het spelen te halen (Leysen, 2004).

Spelsporten zijn toegenomen

Daarnaast blijkt uit onderzoek dat spelvormen en sportspelen een groot potentieel hebben om de intrinsieke motivatie van leerlingen te stimuleren (Oslin, 2006, in Leysen, 2004). Het is dan ook niet vreemd dat de laatste jaren het aandeel spel in bewegingsonderwijs alleen maar is toegenomen. Uit onderzoek van Slingerland (2010) blijkt dat 61% van de lestijd op het voortgezet onderwijs wordt besteed aan teamactiviteiten (met namen spelsporten als basketbal, voetbal, handbal en volleybal). Daarnaast worden spelonderdelen ook door leerlingen zelf als favoriet onderdeel gezien (Bax, 2009).

De centrale vraag is hoe men de spellessen in het voortgezet onderwijs zo kan aanpassen, dat leerlingen meer plezier ervaren en »

Figuur 1: Het TGFU-model van Bunker & Thorpe

Oefenend leren spelen, matig intensief?

de beleving van het spel belangrijker wordt dan het aanleren van technieken. Het lijkt erop dat het spelend leren spelen een centrale rol in de aanpak van de docenten LO in het spelonderwijs dient te krijgen. De speldocenten van Fontys Sporthogeschool trachten hun onderwijs al aan te passen naar het 'spelend leren', om op die manier de toekomstige LO-docenten mee te geven dat het kunnen deelnemen aan een spel niet afhangt van het beheersen van bepaalde ingewikkelde technieken. Beleving en plezier moeten centraal staan tijdens de spellessen in plaats van de primaire gedachte dat leerlingen pas kunnen spelen als ze de technieken beheersen. Dit kan alleen door de spellessen betekenisvoller te maken voor de leerlingen, waarbij het oplossen van

spelproblemen in de les LO van groot belang is (Leysen & Dehandschutter (2001).

Al met al genoeg redenen om het Nederlandse spelonderwijs in het voortgezet onderwijs eens kritisch te bekijken. Een verdere verschuiving van oefenen naar spelen zou in het voortgezet onderwijs zeer wenselijk zijn voor de intrinsieke motivatie van leerlingen. Tot op heden is er helaas weinig bewijs vanuit Nederland, dat aantoont dat leerlingen in het voortgezet onderwijs met 'spelend leren spelen' ook daadwerkelijk meer plezier beleven aan de spellessen dan leerlingen die 'oefenend leren spelen'. Het onderzoek richt zich dan ook op de volgende onderzoeksvraag:

Beleven leerlingen uit klas 2 van het voortgezet onderwijs die spelend leren spelen meer plezier aan het spelonderdeel dan leerlingen die het spel oefenend leren spelen?

Motivatie en intensiteit

Behalve de visie dat leerlingen plezier dienen te hebben tijdens de lessen LO, is het gezondheidsaspect ook onlosmakelijk verbonden aan het vak. Slechts 17,3% van de jongeren (12-17 jaar) voldoet aan de Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen (NNGB) (www.tno.nl). De NNGB houdt in dat jongeren dagelijks minstens één uur tenminste matig intensief lichamelijk actief zijn, waarbij de activiteiten minimaal twee keer per week gericht zijn op het verbeteren of handhaven van lichamelijke fitheid (www.nisb.nl).

Matig intensieve activiteit wordt in onderzoeken veelvuldig aangeduid met de term Moderate to Vigorous Physical Activity (MVPA). Dit omvat zowel matige als intensieve inspanning (Slingerland & Borghouts, 2008). Er wordt vaak verondersteld dat de les LO een positieve bijdrage levert aan het behalen van NNGB. Op zich is dat niet vreemd gedacht, maar dat betekent wel dat de activiteiten in de aangeboden LO-lessen bij moeten dragen aan de hoeveelheid MVPA. De frequentie, duur en inhoud van de lessen zijn van belang voor het genereren van de hoeveelheid MVPA uit de les (Barnett e.a., 2006).

Klas: _____

Geslacht: J / M *omcirkel juiste antwoord*

VOLLEYBAL LES

Kruis op de balk aan hoe leuk jij deze les volleybal vond?

Helemaal
Niet leuk

Heel erg
leuk

**voor iedere les wordt een apart strookje afgedrukt*

Figuur 2: Visueel-Analoog-Schaal (10 cm)

FOTO'S: HANS DIJKHOFF

Dat de hoeveelheid MVPA tijdens gymlessen niet altijd groot is, blijkt uit onderzoek van Stratton (1996). Stratton (1996) concludeerde dat tijdens de les LO maar 27 tot 49% van de tijd wordt besteed aan matige tot intensieve lichamelijke activiteit. Slingerland (2010) laat in zijn onderzoek vergelijkbare waarden zien. Onderzoek van Slingerland (2010) wijst uit dat slechts 40,1% van de lestijd in het voortgezet onderwijs matig-intensief bewogen wordt. Dit komt overeen met een bijdrage van 21 minuten per les LO aan de NNGB. De les LO draagt dus ongeveer slechts een derde deel bij aan de NNGB (Slingerland, 2010). Fairclough en Stratton (2005) laten een nog lagere bijdrage zien. In hun onderzoek naar de intensiteit van bewegen onder 11- tot 12-jarige Amerikaanse meisjes, blijkt dat slechts 11 tot 14 minuten per les MVPA bewogen wordt. Om een grotere bijdrage te leveren aan het behalen van de NNGB (en daarmee de gezondheid van leerlingen) zouden de lessen intensiever gemaakt kunnen worden.

Het eerste gedeelte van dit onderzoek richt zich voornamelijk op plezier in bewegen. Cox (e.a. 2008) suggereert dat leerlingen die plezier in bewegen ervaren tijdens de LO-les ook actiever zijn tijdens deze les (Haerens, 2010). Daarnaast geeft Verstraete (2006) aan dat de intensiteit van de lessen LO een posi-

tieve invloed heeft op de intrinsieke motivatie van leerlingen. Hoe leuker leerlingen de les LO vinden, hoe intensiever er bewogen wordt. Wiel (2010) geeft mogelijkheden aan om de lessen LO intensiever te maken. Het onderwijs spelend inrichten is volgens haar een manier om deze intensiteit te verhogen.

Naast het feit dat leerlingen wellicht meer gemotiveerd voor LO raken door het spelonderwijs anders in te richten, zouden leerlingen ook intensiever gaan bewegen. Daarom wordt de volgende onderzoeksvraag als subonderdeel meegenomen in dit onderzoek:

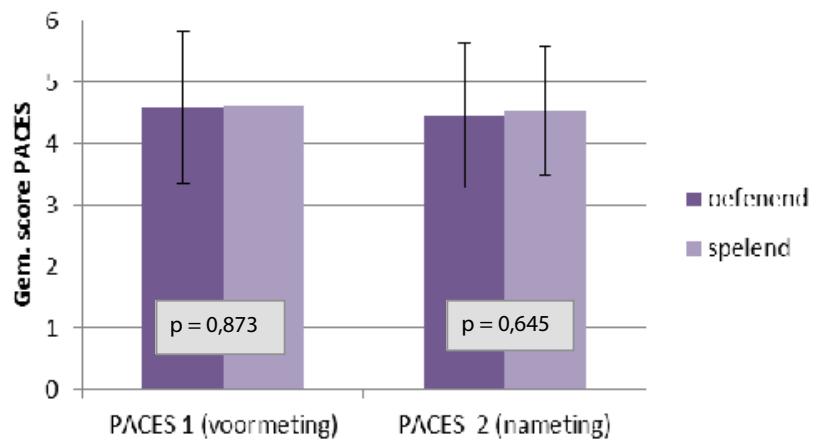
Bewegen leerlingen uit klas 2 van het voortgezet onderwijs die spelend leren spelen intensiever dan leerlingen die het spel oefenend leren spelen tijdens de lessen lichamelijke opvoeding?

Al met al lijkt het erop dat beleving en plezier belangrijke elementen zijn tijdens de lessen LO. Plezier in bewegen brengt vele positieve effecten met zich mee. Dit onderzoek richt zich dan ook op plezier in het spelonderwijs en de relatie met de intensiteit van bewegen.

Methode

In totaal hebben 343 leerlingen uit klas 2 deelgenomen aan het onderzoek dat op twee scholen voor voortgezet onderwijs heeft plaatsgevonden. Op het Heerbeeck College werd aan drie klassen spelend leren volleyballen aangeboden (interventiegroep) en aan drie klassen oefenend leren volleyballen (controlegroep). Op het Beatrix-College is de verhouding vergelijkbaar, alleen stond

Plezier in spel

Figuur 3: Verschil van de gemiddelde scores op de Physical Activity Enjoyment Scale tussen de controlegroep (oefenend) en de experimentele groep (spelend). Het verschil is in kaart gebracht voor zowel de voor- als de nameting. Standaarddeviaties zijn in de figuur opgenomen.

daar basketbal als spelsport centraal. Volgens de spelsectie van Fontys Sporthogeschool zijn volleybal en basketbal de onderdelen waar de meeste winst te behalen valt. Om de validiteit te waarborgen zijn de lessenreeksen voor het onderzoek in samenwerking met speldocenten van Fontys Sporthogeschool ontworpen.

Voor het meten van plezier is gebruik gemaakt van een vragenlijst die leerlingen tweemaal hebben ingevuld (nulmeting en nameting). Er is gebruik gemaakt van de bestaande vragenlijst, de 'Physical Activity Enjoyment Scale' (PACES) (Kendzierski en DeCarlo, 1991). Per leerling is de mate van plezier berekend, door de gemiddelde score van de achttien stellingen van de vragenlijst te berekenen. Voor het meten van hoeveel plezier leerlingen ervaren hebben, is gebruik gemaakt van een visueel-analoge-schaal (VAS). Het ging erom dat leerlingen op een balkje van 10 cm aangaven hoe leuk ze die les vonden. De afstand tot het kruisje is opgemeten en diende als score (zie figuur 2).

Tot slot is ook de SOFIT-6-observatiemethode (Pope, e.a., 2002) in het onderzoek gebruikt. Dit instrument heeft de intensiteit van de lessen basketbal gemeten. In SPSS zijn statistische testen toegepast om scores van beide groepen te vergelijken.

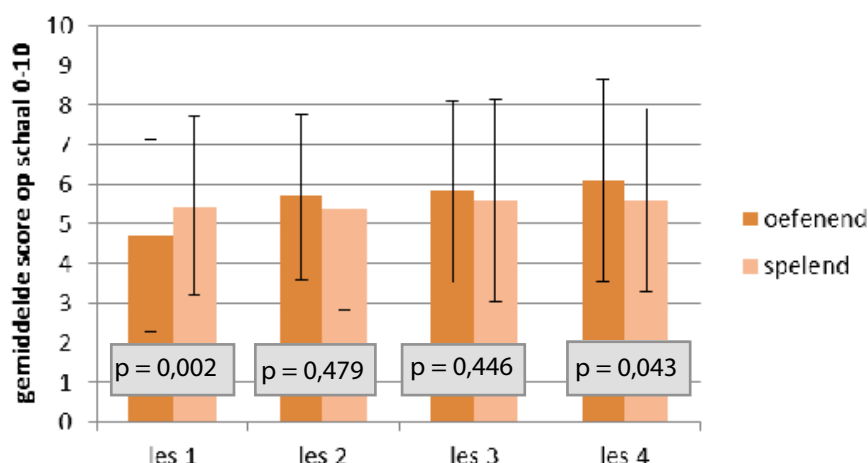
Discussie

De resultaten uit onderzoeken van Alison & Thorpe (1997), Rink (1996) en Turner & Martinek (1992), waarin bewezen wordt dat leerlingen in Amerika, die volgens het TGFU-model les kregen meer plezier in het

Contact:

bregje_van_eijck@hotmail.com

Scores strookjes (plezier)

Figuur 4: Per les is gemeten hoe leuk leerlingen de les vonden. Leerlingen konden een score van 0 tot 10 geven. Les 1 wordt door de experimentele groep leuker gevonden, terwijl les 4 door de controlegroep hoger beoordeeld wordt. Standaarddeviaties zijn in de figuur opgenomen.

leren hadden dan leerlingen die voornamelijk technieken aangeleerd kregen, worden in dit onderzoek niet ondersteund. (zie figuur 3 en 4).

Hiervoor kan een aantal verklaringen genoemd worden. Aan het onderzoek hebben twaalf klassen deelgenomen, waarvan de klassen in totaal van negen verschillende docenten LO hebben les gehad. Ondanks dat iedere docent een zeer gedetailleerd uitgewerkte lessenreeks heeft ontvangen, gaf geen enkele docent precies dezelfde les als zijn of haar collega. De ene docent speelde perfect in op de beleving, zoals de bedoeling was van de spelend leren lessenreeks, terwijl de andere docent alleen de spelvormen gaf zonder expliciet in te gaan op de beleving.

Volgens Griffin en Butler (2005) vereist het behoorlijk wat pedagogische vaardigheden om les te geven volgens het TGFU-principe en is het voor docenten niet eenvoudig omschakelen van een techniekgerichte naar een spelgerichte benadering.

Intensiteit

In dit onderzoek blijkt er geen verband te zijn tussen motivatie en intensiteit (zie figuur 5)

Volgens Cox (e.a. 2008) en Verstraete (2006) zou er een positief verband bestaan tussen motivatie en intensiteit. De onderzoeksresultaten uit dit onderzoek kunnen dit verband niet aantonen. Er kan een aantal redenen genoemd worden om de onderzoeksresultaten te verklaren. Op de eerste plaats is er

geen tweede observant aanwezig geweest om de interne betrouwbaarheid te waarborgen. Daarbij komt dat er, om een goede uitspraak te kunnen doen over de intensiteit van de lessen LO, eigenlijk een observatie moet plaatsvinden van minimaal vijf lessen. Het was niet haalbaar in het lesprogramma om vijf lessen spel te observeren. Verder heeft er geen nulmeting plaatsgevonden om de intensiteit vooraf te bepalen. Tot slot heeft (in verband met de praktische haalbaarheid) de observatie alleen plaatsgevonden onder de klassen die basketbal hadden.

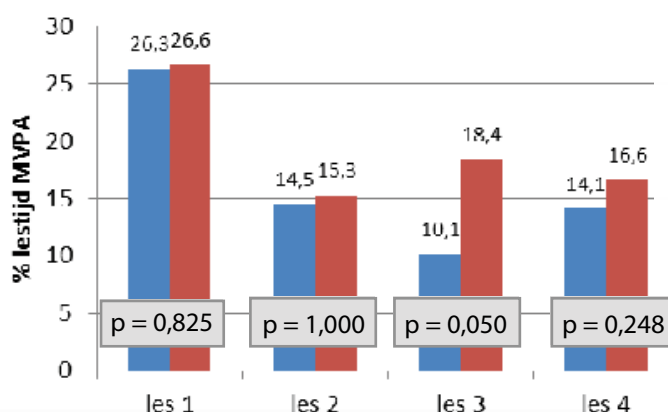
Conclusie

Op basis van dit onderzoek kan niet gezegd worden dat leerlingen die 'spelend leren spelen' meer of minder plezier beleven aan de spellessen dan leerlingen die 'oefenend leren spelen'. Daarnaast kan ook niet vastgesteld worden dat de intensiteit van de lessen LO verhoogd wordt door de lessen meer spelend in te richten. Aangezien het onderzoek een aantal tekortkomingen kent, is het echter niet duidelijk of er niet toch voor een vernieuwde aanpak van de spellessen gepleit dient te worden. Vervolgonderzoek is nodig om hier een gedegen uitspraak over te kunnen doen.

Bregje van Dijk – van Eijck is docent LO op het Beatrix-College in Tilburg en docent praktijk-onderzoek aan Fontys Sporthogeschool. In juni 2012 heeft ze de opleiding Master of Sports afgerond.

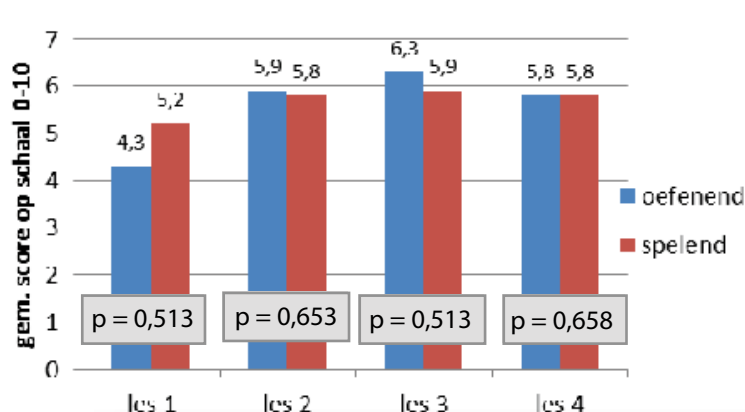
Geïnteresseerd in de resultaten van het onderzoek? Het volledige artikel met literatuurlijst is te vinden op de website. ◀

Intensiteit per basketballes

Figuur 5: Met de SOFIT-observatiemethode is gemeten hoeveel lestijd er matig-intensief bewogen wordt (MVPA). Deze figuur geeft de hoeveelheid MVPA per les weer en het gemiddelde over de gehele lessenreeks.

Plezier in basketbal (strookjes)

Figuur 6: De score die wordt weergegeven voor plezier in basketbal is gemeten met de strookjes, waar de leerlingen de waardering voor de les konden uitdrukken in een cijfer van 0 tot 10.

Excelleren

in bovenbouw vo

Ik ben beter geworden, ik voel mij geweldig!

In LO 6 en LO 7 hebben twee artikelen gestaan over excelleren in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs: 'Excelleren in LO is voor iedereen' op OSG de Meergronden en 'Excelleren in de praktijk' op Het Vlietland College. Dit artikel beschrijft LO Extra op het Thomas a Kempis College in Zwolle.

Door: Marieke Peters

Vanuit onze doelstelling en vanuit onze achtergrond van de sportiefste school van Nederland hebben wij afgelopen jaren invulling gegeven aan ons LO Extra programma in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs.

Doelstelling, motto en leefstijl

Sportief zijn betekent voor ons je talenten ontdekken en ontwikkelen, samenwerken en rekening houden met elkaar. De uitdaging het beste uit jezelf te halen en zo niet alleen te werken aan prestatieverbetering op sportief vlak, maar ook aan je ontwikkeling als persoon en als mens. Sportieve omgang met elkaar is daarmee voor ons een leefstijl, een mensenrecht, het is naast presteren, bouwen aan relaties en het betekent verantwoordelijkheid nemen.

Onze doelstelling is *sportief leren en excelleren*. Dit geven we invulling vanuit de drie pijlers *verbondenheid*, *klasse* en *fit & sportief* (zie figuur 1).

Verbondenheid staat voor ons voor de wijze waarop we binnen de school samen leren en leven. Klasse staat voor dat we veel van onze leerlingen verwachten, maar ook van onszelf. Fit & sportief staat voor het sportieve programma-aanbod en voor de gezonde school en vitale leerlingen en medewerkers.

Ons motto voor het LO Extra programma is dan ook: 'door de passie van jongeren in de school te integreren kunnen talenten zich ontwikkelen en is *sportief leren en excelleren* onze levensstijl'.

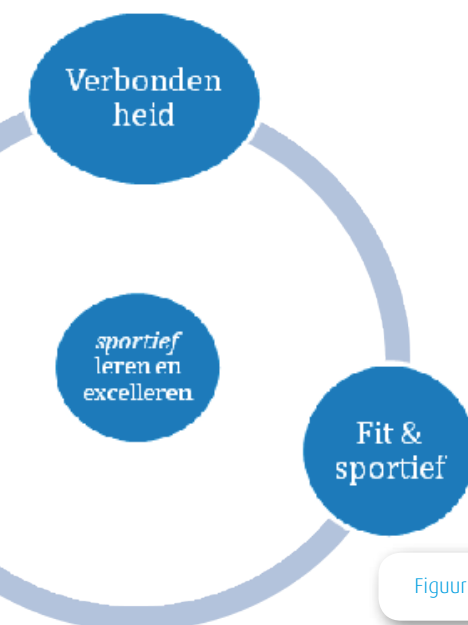
Programma bovenbouw havo/vwo

Op het Thomas a Kempis college hebben leerlingen uit de bovenbouw havo/vwo een blokkur LO per week.

In het programma wordt er gewerkt in blokken van vier weken, afwisselend een klassenblok en een keuzeblok.

In het klassenblok is de hele klas met eenzelfde activiteit bezig. In het keuzeblok kan er gekozen worden uit meerdere activiteiten, afhankelijk van hoeveel bovenbouwklassen er tegelijk ingeroosterd staan. Zo hebben havo 5a en havo 5b tegelijk les, zijn er twee docenten en een eind stagiaire waardoor er drie keuzemogelijkheden worden aangeboden.

Sinds vorig jaar krijgen leerlingen uit de bovenbouw havo/vwo de opdracht LO Extra. Bij deze opdracht gaat het er om het gevoel van excellent zijn te creëren. Het beste uit jezelf halen en trots kunnen zijn op je behaalde prestatie. De manier waarop leerlingen dit kunnen doen is grotendeels vrij. Er kan gekozen worden uit bewegen verbeteren, bewegen regelen, bewegen en gezondheid of bewegen en maatschappij. Er worden verschillende eisen gesteld. Er moet in twaalf weken worden gewerkt, want we vinden het belangrijk dat leerlingen in deze opdracht samenwerken. Leerlingen hoeven niet een zelfde uitdaging te hebben. Wel moeten

Figuur 1

ze elkaar kunnen coachen, beoordelen, instrueren en voorzien van feedback. Er staan twintig studielasturen voor deze opdracht, buiten de reguliere lessen LO. Er mag eventueel een blok van vier weken in overleg met de docent gesnipperd worden om deze uren aan de opdracht te besteden. De leerlingen kunnen dus een vrijstelling voor vier lessen krijgen. Als afsluiting presenteren leerlingen de opdracht aan de rest van de klas en de docenten LO. Leerlingen leveren het bewijs voor de opdracht door een presentatie met beeldmateriaal.

Uitdaging kiezen

Leerlingen kiezen een uitdaging en beschrijven wat hun ervaringen zijn, wat ze al >>

Contact: Marieke Peters

mpeters@thomasakempis.nl

'Snipperen' bij de hockeyvereniging

kunnen en wat ze willen bereiken. Dit kan van alles zijn; trainen voor en het lopen van de Nijmeegse Vierdaagse, trainer worden bij een jeugdteam, leren down-hill mountain-biken et cetera.

De leerlingen kiezen zelf een uitdaging, we gaan er van uit dat leerlingen hierdoor intrin-

siek gemotiveerd zijn om de opdracht te laten slagen. We komen met deze opdracht leerlingen tegemoet in hun behoefte meer keuzevrijheid te willen en vaardigheden te kunnen kiezen die zij willen verbeteren. Hieruit volgt verbondenheid en meer betrokkenheid bij de opdracht.

Vorig schooljaar werd LO Extra geïntroduceerd, met als doel om te kijken wat leerlin-

gen van het project vinden en of het project in de toekomst vervolg moet krijgen. De start verliep voortvarend, leerlingen kwamen met goede ideeën en waren positief gestemd.

De keuzes van de leerlingen waren erg gevarieerd. Wel zien we dat met name het verbeteren van conditie in de vorm van duurtraining

een grote groep leerlingen aanspreekt. Daarnaast richt een groep leerlingen zich op het domein bewegen en regelen. Van het excelleren in het coachen, het worden van een scheidsrechter tot het volgen van een cursus om zelf trainer te kunnen zijn.

Ervaringen

Uit de pilot van vorig jaar is echter ook gebleken dat niet alle leerlingen even gemotiveerd

waren om deze opdracht met succes uit te voeren. In een enquête hebben wij de leerlingen gevraagd naar hun bevindingen. Dat niet iedereen de opdracht heeft uitgevoerd ligt grotendeels aan het feit dat de opdracht een pilot was (het vrije karakter van de opdracht) en dat wij de leerlingen er weinig op hebben bevraagd en ze in de voortgang van de pilot onvoldoende hebben gevolgd. Het vuurtje aanwakken was geen probleem, maar het vuurtje aanhouden wel. Hoe blijven we leerlingen prikkelen om zich met hun uitdaging bezig te houden, hoe kunnen we leerlingen begeleiden in hun proces tot excelleren? De leerlingen zijn over het algemeen wel tevreden over de opdracht maar misten een stukje begeleiding.

Om een vervolg te geven aan het project LO Extra nemen wij als sectie een standpunt in over de volgende facetten:

- wat hebben leerlingen nodig om zelfstandig te functioneren om tot een bepaald doel (opbrengst) te komen?
- hoe kunnen wij het proces van de leerlingen begeleiden en voorzien van feedback?
- aan welke criteria moeten de leerlingen voldoen om de opdracht met een voldoende af te sluiten (beoordelingskader)?
- hoe kunnen we ervoor zorgen dat LO Extra 'leeft' op het Thomas a Kempis College, hoe kunnen we ervoor zorgen dat het een cultuur wordt?
- hoe kan het project bijdragen aan het verwerven/vergroten van vaardigheden die leerlingen nodig hebben in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs?
- hoe kunnen we stilstaan bij de prestaties van de leerlingen, en hoe kunnen we vieren dat een leerling beter is geworden?

Komend schooljaar willen we meer met de leerlingen in gesprek, meer interesse

Onze doelstelling sportief leren en excelleren

Intrinsiek gemotiveerd

Keuzes van leerlingen

Beter geworden?

en belangstelling tonen. Hierdoor kunnen we leerlingen helpen om een uitdaging op maat te vinden waar ze enthousiast mee aan de slag gaan. Het gaat erom dat ze het echt willen, het belangrijk vinden voor hun ontwikkeling en het leuk vinden. Dan zal de opdracht slagen; leerlingen zullen zich ontwikkelen, wellicht nieuwe talenten ontdekken, excelleren en trots zijn op zichzelf!

Twée leerlingen aan het woord

Mirko Schokker (leerling havo 5):

"Al jaren heb ik deelgenomen aan de pooltochten (=hike) die jaarlijks georganiseerd werden vanuit de scouting. Zelf was ik toe aan een nieuwe uitdaging. Een aantal keren had ik er al over nagedacht om deel te nemen aan de vierdaagse van Nijmegen. LO Extra gaf mij het extra duwtje om er concreet werk van te maken en mij, samen met een vriend, op te geven voor de vierdaagse. Aan de hand van een adviesschema op de site van de vierdaagse, zijn wij aan het werk gegaan en hebben we een eigen trainingsschema gemaakt. De opbouw is gestart in januari en hield in dat we twee keer in de maand trainden voor dit geweldige spektakel. De wandeltochten, als training, werden uitgezet aan de hand van de fietsroutes en werden steeds langer. De vierdaagse van Nijmegen is een geweldig evenement. Ik zit er zelfs aan te denken om nog een keer mee te doen. Of het dit jaar gaat lukken weet ik niet omdat ik nu in het examenjaar zit. LO Extra kan een aanvulling zijn op het reguliere programma. Het kan je het extra duwtje in de rug geven om daadwerkelijk actie te ondernemen om datgene te gaan doen wat je in je hoofd hebt zitten!"

Bjorn van Tilborgh (leerling havo 5):

"Al jaren heb ik mijn hart verloren aan het voetbal en ben ik actief als keeper. Voor het vak LO kregen wij een opdracht, LO Extra. Ik was er al snel uit wat ik wilde gaan doen, namelijk een cursus keeperstrainer. Ik had hier al vaker aan gedacht, maar wilde dit nog iets uitstellen.

De cursus heb ik gedaan in Almelo en hield in dat ik vier keer daar naar toe moest om de lessen te volgen. Het was erg interessant omdat je vanuit een andere kijk (trainersblik) naar het voetbal moest kijken. Op zo'n dag kreeg je uitleg, moest je zelf een training geven en kreeg je hier feedback op. Ook moest je binnen je eigen voetbalclub een aantal opdrachten uitvoeren, namelijk: het geven van keeperstrainingen (C-, D- en E-team), het assisteren bij trainingen (C-, D- en E-team) en het maken van een wedstrijd-

Enquête

Vorig schooljaar heb je de opdracht LO Extra gehad. Wij zijn benieuwd naar wat jullie met deze opdracht hebben gedaan. De motivatie speelt hierbij een belangrijke rol. Wat heeft het gedaan met jou?

Vul hieronder jouw bevindingen in.

- 1 helemaal mee eens
- 2 mee eens
- 3 neutraal
- 4 niet mee eens
- 5 helemaal niet mee eens

Ik ben wel/niet de uitdaging aangegaan (doorhalen wat niet van toepassing is)

Omschrijf kort welke uitdaging je bent aangegaan:

Stellingen/vragen	1	2	3	4	5
Toen ik de opdracht las, werd ik meteen enthousiast					
Toen ik de opdracht las, wist ik goed wat er van me werd verwacht					
Ik vond het makkelijk om een uitdaging te verzinnen					
Ik vond het makkelijk om met deze uitdaging aan de slag te gaan					
Ik vond het leuk om met een zelfgekozen uitdaging aan de slag te gaan					
Ik kon deze uitdaging tot een goed einde brengen (resultaat/doel behaald)					
Ik vond de vrijheid, die ik had om zelf te kiezen, in deze opdracht prettig					
Ik vind het belangrijk dat ik zelf een keuze kan maken hoe ik wil excelleren					
Ik heb de opdracht gedaan omdat ik me anders schuldig voel					
Ik ben trots op het resultaat dat ik heb neergezet					
Ik vind LO-excellent een goede aanvulling op het reguliere LO-programma					

Tips of aanmerkingen om de opdracht te verbeteren:

analyse. Ik heb veel geleerd van deze cursus. Ik kijk nu anders naar de trainingen, heb geleerd hoe ik met kinderen om moet gaan en hoe ik een training moet voorbereiden. Momenteel geef ik op de maandag les aan de D-, E- en F-teams. Ik krijg daar een kleine vergoeding voor, maar dat is niet de belangrijkste reden dat ik het doe. Het is gewoon leuk

om de kinderen iets te leren. Bij de jongste kinderen moet je ervoor zorgen dat het plezier beleven aan het keepen centraal staat. LO Extra betekent voor mij dat je je eigen ding kunt doen en op die manier iets kunt bereiken. Dat je je passie mag verbreden!"

Foto's: Marieke Peters ◀

Laat ze maar lopen (3)

En wel zo snel mogelijk over hindernissen

In LO 7 van jaargang 2010 is een artikel verschenen: 'Springen en rennen, jezelf leren kennen'. Daarin is een aanzet gegeven voor het zoeken naar bewegingsactiviteiten binnen atletiek waar aandacht is voor de persoonlijke norm. In drie artikelen wil ik aandacht besteden aan de looponderdelen over korte afstand. De eerste twee zijn in LO 9 en LO 10 verschenen. Hier volgt het laatste artikel in deze serie.

Door: Maarten Massink

In vorige nummers (jaargang 2012, LO 9 en 10) is er aandacht besteed aan sprinten met aandacht voor uitdagende samenwerkingsopdrachten gevolgd door een artikel waarbij het ging om de gezamenlijke loopprestatie en de snelheid van wisselen dat bepalend is voor de groepsprestatie; de estafette. In dit laatste artikel in deze serie gaat het om het onderhouden van snelheid op een korte afstand met daarin hindernissen die genomen moeten worden, en het atletieknummer hordelopen.

Hindernisbaan is aantrekkelijk

Het nemen van hindernissen in een looptraject heeft een enorme aantrekkingskracht op leerlingen. Zet toestellen of obstakels uit in een zaal en leerlingen gaan vanzelf de hindernissen nemen. Daarbij kan het gaan om de uitvoering, het 'mooi' over de hindernissen gaan. Het kan ook gaan om de snelheid, waarbij zo snel mogelijk hindernissen moeten worden genomen in een looptraject. Op speelse wijze zie je dit terug in tikspelen met hindernissen als matten, kasten en banken. Hierbij moet wel de veiligheid goed in acht worden genomen. Bij een achtervolging nemen leerlingen soms grotere risico's dan verantwoord is. De veiligheid van het parcours wordt dan erg op de proef gesteld. Een spelvorm van lopen met hindernissen is hindernisslagbal. De leerling loopt een parcours na de bal geslagen te hebben en moet daarbij hindernissen passeren voordat hij bij de vrijplaatsen (honken) kan komen.

De meer geformaliseerde uitvoering van een hindernisbaan is het hordelopen binnen de atletiek. Hierbij wordt een vaste afstand afgelegd met een aantal hindernissen. Deze moeten met loopsprongen worden genomen. Hierbij wordt de snelheid bepaald door het in het juiste ritme en op effectieve wijze nemen van de horden.

Accent op het passeren van hindernissen

Met de komst van 'freerunnen' is er een hernieuwde belangstelling van leerlingen voor de hindernisbaan. Hier wordt geappelleerd aan het op eigen wijze, zelf ontdekkend nemen van hindernissen in de natuurlijke of stedelijke omgeving. Dit kan natuurlijk ook in de gymzalen met verschillende toestellen, beveiligd met matten. In LO 11 jaargang 2010 staan vormen van passeren van de kast genoemd en beschreven. Geschikte

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Wendsprong

vormen van snel passeren van de kast zijn de volgende sprongen.

- Flaksprong (speedvault): als je rechts passeert zet je af met links en je steunt op je linkerhand op de kast en landt ook weer op je linkerbeen. <http://www.freesport.slo.nl/freerunning/enjoy/speed/>
- Barriersprong (lazy dash) met schuin aanlopen en (ruggelings) passeren. En de dievensprong (dash) met recht aanlopen en passeren met een keersprong (rug-gelings). Als je van rechts aanloopt zet je links af en zwaait met rechts op en steunt op je rechterhand. Als je meer recht gaat aanlopen steun je op twee handen tegelijk en zet kaatsend af. <http://www.freesport.slo.nl/freerunning/cool/dash/>
- Wendsprong (turnvault): met recht aanlopen en een wendsprong met twee voeten afzetten en eindigen met je gezicht naar de kast.
- Wendsprong met doordraaien (reverse jump): met recht aanlopen en een wendsprong met twee voeten afzetten en doordraaien zodat je eindigt met je rug naar de kast en je kunt doorlopen.
- Wendsprong met terugkaatsen (palmspin) op de kast waarbij je draait boven de kast en landt aan de aanloopkant van de kast

(dus niet over de kast). <http://www.freesport.slo.nl/freerunning/enjoy/palm/>

Daarnaast is diepspringen na oplopen tegen een kasten trap of een bank schuin tegen een hindernis (kast, trapezium) een uitdagend onderdeel dat in een hindernisbaan kan worden opgenomen. Diepspringen kan worden beveiligd met landingsmatten.

Bij freerunnen kan het accent van snel een hindernis passeren overgaan naar de uitvoeringswijze verfraaien. Het gaat dan niet meer om het motief snel en efficiënt, maar om de uitdaging meer tijd en ruimte te maken voor extra draaien. De minitrampoline kan dan extra tijd en ruimte geven aan de sprongen en dan is beveiliging met landingsmat noodzakelijk. Het gaat dan richting turnen, waarbij het uitdagen van de zwaartekracht door rotaties in te voegen een grotere rol gaat spelen.

Voor het nemen van hindernissen op snelle en efficiënte wijze blijft de minitrampoline en springplank achterwege. Beveiligen met turnmatten is wel noodzakelijk. Het is een mooie opdracht leerlingen hun eigen hindernisbaan te laten kiezen en de toestellen zo neer te zetten als groep/klas, dat er een snel en mooi parcours ontstaat. De uitdaging is de hindernissen zo te nemen dat je in looppas en een vast tempo over de hindernissen gaat. »

Contact:

m.massink1@upcmail.nl

Accent op het nemen van hindernis

Uitkomen met je passen

Accent op ritme

Een aspect van de hindernisbaan is het nemen van een vast aantal passen tussen de hindernissen zodat je goed uitkomt met je afzetbeen. Dit krijgt zijn ultieme vorm in het horderitme dat bepaald wordt door de vaste afstand tussen de horden in het hordelopen. Het horderitme is lastig. Zeker als de afstand tussen de hindernissen voor alle leerlingen gelijk is terwijl er in een klas grote verschillen zijn in beenlengte en afzetkracht. Het verdient aanbeveling banen met verschillende tussenafstanden te maken zodat leerlingen de baan kunnen kiezen die haalbaar is voor hen. Er kunnen zowel in de zaal (matten, banken) als buiten op het veld (pilonnen) hindernissen worden opgebouwd.

Het nemen van
hindernissen heeft
enorme aantrekkingskracht
op kinderen

Matten

Met matten kunnen vier banen worden uitgezet met verschillende tussenafstanden waarbij over drie sloten moet worden gesprongen. De tussenafstand op één baan moet wel steeds dezelfde zijn. Leerlingen kunnen uitproberen welke baan het beste bij hen past. Daarbij gaat het om het halen van de baan in een vast ritme. De matlengte kan gebruikt worden als afzet en landingsplaats waarbij het gaat om twee voetplaatsingen op de mat (landing en afzet) met ritme 'ta-dom, ta-dom, ta-dom, ta-dom'. De matbreedte kan ook gebruikt worden als hindernis om overheen te springen. Na de mat volgt een landing en afzet ('ta-dom...') Met matbreedte springen gaan we de afstan-

den vergroten zodat er vier banen ontstaan van drie matten per baan, en tussenafstanden zodanig dat leerlingen na de landing drie stappen maken voor ze over de volgende mat springen. Zo ontstaat een 'horderitme' ('ta-ta-ta-dom') waardoor je steeds met het zelfde been afzet voor de sprong. Zoek de baan met de tussenafstand waardoor je het beste uitkomt.

Banken

Met banken kun je banen maken met verschillende tussenafstanden door de banken in een soort waaier neer te zetten waarbij links de tussenafstand kleiner is dan rechts. Leerlingen kiezen de plaats ergens op de lijn van links naar rechts waar ze het beste uitkomen met het horderitme. Op de banken kun je pilonnen plaatsen waardoor de hindernis meer hoogte krijgt. De grootte van de pilon kan variëren. Op twee pilonnen kun je een (plastic) hockeystick leggen waardoor een horde ontstaat.

FOTOS: ANITA RIEMERSMA

Accent op hordenritme

Pilonnen

Met pilonnen en plastic buizen (hockeystick) kun je buiten op het veld vier verschillende banen uitzetten, met verschillende tussenafstanden, van drie of vier horden per baan. De opdracht voor de leerlingen is die baan te vinden waarop zij het beste uitkomen met het horderitme van drie passen tussen de horden. Sommige scholen maken gebruik van 'echte' horden.

Opdracht

Voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs is de opdracht in groepen van vier hiermee aan de slag te gaan (zie ook het artikel in LO9). De opdracht, waarmee ze uiteindelijk hun persoonlijke prestatie gaan meten, is de meest optimale tussenafstand te vinden tussen de horden zodat ze met het horderitme efficiënt over de horden gaan. Iedere leerling mag in zijn groep voor zichzelf de hordeafstand aanpassen. Er wordt een tijd gemeten

over de 60 meter sprint met horden. Deze tijd wordt vergeleken met de tijd die is opgenomen van de 60 meter sprint zonder horden (zie artikel in LO 9). Het gaat er om de horden zo efficiënt te nemen zodat het verschil tussen de sprinttijd zonder en met horden zo gering mogelijk is. Dit tijdsverschil wordt uitgedrukt in een percentage van de 60 meter sprinttijd. Deed je bijvoorbeeld over de 60 meter sprint 10.00 seconden en met horden 12.00 seconden dan is het verschil 2.00 seconden is 20% tijdverlies. Een leerling met bijvoorbeeld 12.00 seconden op de 60 meter sprint en 14.25 seconden op de 60 meter met horden heeft een tijdsverschil van 2.25 seconden. Dat is een tijdverlies van 18,75%. Daarmee heeft deze leerling met een langzamere tijd het relatief beter gedaan.

Door op deze wijze prestaties te relativiseren en langs een persoonlijke schaal te houden, wordt atletiek ook in de bovenbouw van het

voortgezet onderwijs voor meer leerlingen interessant.

Tot slot

Als afsluiting van deze serie over lopen in het voortgezet onderwijs als atletiekonderdeel zou ik willen pleiten voor het inbrengen van een persoonlijke prestatieschaal voor leerlingen. Het is een uitdaging een schaal te ontwikkelen waarbij de prestatie wordt uitgedrukt in een prestatie die gerelateerd is aan een beginsituatie zodat leerlingen de prestatieverbetering vanuit een persoonlijk perspectief leren bekijken. Dit zal de motivatie voor atletieknummers, vooral het lopen, bevorderen.

Literatuur

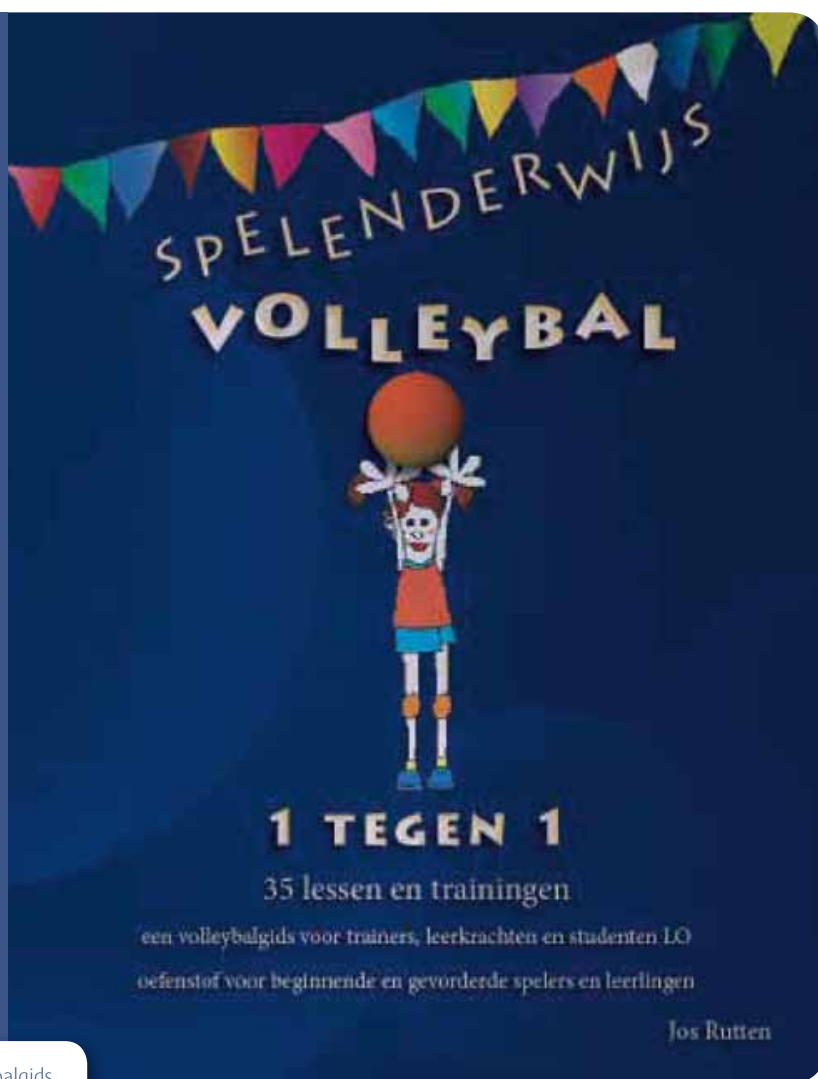
- Bom, D, Vermeulen, J. (2001). *Atletiek als uitdaging*. Zeist: Jan Luiting Fonds
- Rouw, D, (2007). *Atletiek lopen (3)*. Zeist: LO 12
- Baremans, B (2007). *Atletiek sprinten in het BO en VO (4 en 5)*. Zeist: LO 13 en 14
- Berkel van, M e.a. (2004). *Basisdocument bewegingsonderwijs basisonderwijs*. Zeist Jan Luiting Fonds
- Brouwer, B. e.a. (2012) *Basisdocument bewegingsonderwijs voortgezet onderwijs*. Zeist Jan Luiting Fonds ◀

Volleybal in de les LO

Uit België bereiken de redactie soms artikelen over de praktijk aldaar. Hier volgt een bijdrage van collega Jos Rutten over zijn methode volleybal, gebaseerd op zijn boek 'Spelenderwijs volleybal' (red)

Is het mogelijk voor een leerkracht om volleybal aan te bieden op een leerrijke, dynamische en plezierige wijze? Ja, het kan! Toch kan de context moeilijk zijn door een groot aantal leerlingen per klas, de heterogeniteit in motivatie, de mentale voorstelling, de motorische capaciteiten van de leerlingen enzovoort. Leerkrachten moeten voortdurend op zoek naar concrete middelen om oplossingen te vinden voor deze diversiteit.

Door: Jos Rutten

Voorblad Volleybalgids

Het globale spel zes tegen zes is niet onmiddellijk toegankelijk voor de leerlingen want het voldoet niet aan de voornaamste criteria: veel beweging, veel balcontact, lering en spelplezier. In plaats van één spelvorm aan te bieden (*die nooit tegemoet zal komen aan de diversiteit*) is het veel zinvoller om leerlingen te ontwikkelen via een waaier van spelniveaus en spelvormen. De leerling is hierbij het uitgangspunt en de oefenstof is aangepast aan het motorisch en mentaal niveau van de leerlingen. De verscheidenheid aan spelniveaus biedt de leerkracht de mogelijkheid om de leerlingen in een ontwikkelings-situatie te plaatsen die overeenstemt met zijn of haar bekwaamheidsniveau van dat moment. En, evoluerend door de spelniveaus en spelgroepen, kan de leerling zich stapsgewijs, op eigen tempo en steeds volgens de eigen mogelijkheden ontplooiën. Zo wordt de leerling naadloos als het ware geleid en begeleid door de diverse spelniveaus heen. Dit leidt tot succesbeleving en dus tot spelplezier.

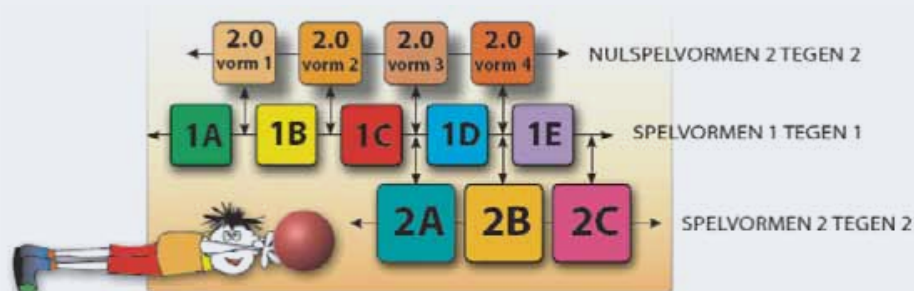
Volleybal op maat van de leerling

Elke spelgroep (één tegen één, twee tegen twee enzovoort) is onderverdeeld in diverse spelniveaus die via kleine stappen stijgen in moeilijkheidsgraad. Zo evolueert het spel in de spelgroep één tegen één van vangen en werpen in niveau 1A tot directe toets (tippend spelen) of onderarms in niveau 1E.

SPELNIVEAUS IN DE SPELGROEP 1 TEGEN 1

1A	de bal vangen en over het net werpen
1B	de bal vangen, controle-actie en over het net spelen via toets, onderarms of slag
1C	balbots, controle-actie(s) en over het net spelen via toets, onderarms of slag
1D	controle-actie(s) en over het net spelen via toets, onderarms of slag
1E	controle-actie(s) en over het net spelen of direct over het net spelen via toets, onderarms of slag

DE NULSPELVORMEN 2 TEGEN 2

VORM	1ste contact	2de contact	3de contact
1	vangen werpen	vangen werpen	vangen werpen
2	vangen werpen	vangen werpen	volleybaltechniek
3	vangen werpen	volleybaltechniek	volleybaltechniek
4	volleybaltechniek	vangen werpen	volleybaltechniek
5	volleybaltechniek	volleybaltechniek	volleybaltechniek

De oefenstof wordt vaak aangeboden 'buiten de regels' van het 'echte' volleybal om, omdat dit de beste kansen biedt voor een kwalitatieve en totale ontwikkeling van de

leerling. Naargelang het niveau mag de bal stuiten of gevangen worden, hangt het net soms lager of hoger, speelt men met een aangepaste bal enzovoort. Deze aanpassingen stellen de leerling in staat te bewegen, te leren en plezier te hebben met volleybal.

Het is aan te bevelen om de spelvormen 'één tegen één' tegelijkertijd aan te bieden met spelvormen 'twee tegen twee', want leerlingen willen ook **samen** spelen met een partner! Vooral de zogenaamde 'nulspelvormen' met 'twee tegen twee', waarbij één of meerdere vang-werp-contacten zijn toegestaan, bieden een oplossing voor de leerkracht. Hij probeert een goed evenwicht te vinden tussen individuele vorming, via spelvormen één tegen één, en collectief spelen via de nulspelvormen twee tegen twee.

Nulspelvormen

De nulspelvormen zijn een aparte categorie in het opleidingsproces omdat er in de opbouw vang- en werpcontacten zijn toegelaten. De basisvorm (vorm 1) is te vergelijken met netbal: twee of drie spelers realiseren via driemaal vangen en werpen een spelopbouw. De nulspelvormen zijn zeer geschikt voor het onderwijs. Bepaalde technieken, die voorlopig nog te moeilijk zijn, worden tijdelijk vervangen door vangen en werpen. Dankzij deze aanpassing kunnen kinderen sneller, eventueel in combinatie met spelvormen uit de spelgroep één tegen één, een samenspelende spelvorm spelen (twee tegen twee).

De vang- en werptechnieken laten ook toe dat leerlingen van verschillende niveaus tegen elkaar spelen (differentiatie). Bijvoorbeeld: twee leerlingen van eenzelfde team spelen met vervangende technieken op de drie balcontacten, terwijl de tegenpartij alleen volleybaltechnieken mag gebruiken. Zo kunnen de 'zwakkeren' ook eens willen spelen tegen de 'sterkeren'. In de nulspelgroep is het ook mogelijk dat in één zelfde team, twee leerlingen van een verschillend

»

Contact:

jos_rutten@pandora.be

niveau samen spelen. De ene leerling mag bijvoorbeeld één of meerdere balcontacten uitvoeren met vang- en werptechniek, terwijl

zijn ploegmaat enkel volleybaltechnieken mag gebruiken. Zo kan een 'minder goede' leerling samen spelen met een 'betere' partner.

Een bijkomend voordeel is dat, door aanpassing van het eerste en/of tweede contact, de bal vaker over het net kan geslagen worden en dat is vooral voor de jongens een belangrijk mentaal gegeven omdat dit spel meer lijkt op het 'echte' volleybal.

Vanwege de beperkte tijd waarover de leerkracht beschikt om volleybalvaardigheden aan te leren is het belangrijk om die tijd te optimaliseren en om te proberen de leerlingen een 'vonk' mee te geven voor langdurig bewegen. Als een leerling plezier beleeft aan de lessen (volleybal) gaat hij misschien ook meer bewegen buiten de lessen LO en hopelijk ontwikkelt hij een bewegingsattitude voor het leven. ◀■

Muisstil

Tijdens het scholierenbasketbaltoernooi voor meisjes in Haarlem op 11 december werd een minuut stilte gevraagd met de toevoeging: "Jullie weten wel waarom". En inderdaad. Iedereen verzamelde rond de tafel van de wedstrijdleiding en was stil. Op het toernooi was geen wan-
klank te horen. Laat staan dat er iets tegen de scheidsrechters werd gezegd.

**NK SCHOOLTEAMS
SKI & SNOWBOARD**

Nk schoolteams voor ski en snowboard 2013

Het NK schoolteams is een laagdrempelige stap om jeugdige skiërs en boarders die reeds de basistechnieken beheersen kennis te laten maken met de wedstrijd sport. Naast een erg gezellige dag met je schoolteam is er ook een sportieve uitdaging: zo hard mogelijk door een slalom naar beneden skiën of boarden!

Voor wie is het?

Het NK schoolteams ski & snowboard is voor jongens en meisjes van de basisschool en het voortgezet onderwijs. Vorig jaar werd door meer dan 500 deelnemende skiërs en snowboarders gestreden om de titel 'Nederlands schoolkampioen'.

Hoe werkt het?

Er wordt een team gevormd van minimaal drie en maximaal zes deelnemers van dezelfde school, met maximaal één (oud) NSKiV-wedstrijdlicentiehouder. Er zijn aparte teams voor skiërs en snowboarders. Alle teams skiën of boarden twee manches door een slalomparcours, waarvan de beste tijd telt. De beste tijd van de snelste drie deelnemers per team worden bij elkaar opgeteld. Tijdens de voorrondes is het mogelijk om als individu mee te doen. Alleen de beste teams kwalificeren zich echter voor de landelijke finale. Tijdens zowel de voorrondes als de finale wordt er, naast het teamklassement, een individueel klassement bijgehouden in diverse categorieën.

Word jij helemaal wild van skiën of snowboarden?

Stel dan één of meerdere team(s) samen en doe mee aan de 29e editie van het NK schoolteams ski & snowboard en neem het op tegen andere scholen uit de regio. Diverse skiclubs in Nederland organiseren voorrondes van dit kampioenschap in samenwerking met de Nederlandse Ski Vereniging. Na het regionale toernooi op 12 januari mogen de winnende teams door naar de landelijke finale op 6 april 2013.

Meer informatie: kijk op www.wintersport.nl/nkschoolteams

NK Schoolteams finale Wolskamer Hubzer

NK Schoolteams finale Wolskamer Hubzer

“Help, ik krijg een nieuwe gymzaal”

Eén keer, hooguit twee keer in je lesgeefcarrière maak je mee, dat de gymzaal en/of de school nieuw gebouwd gaan worden of tenminste verbouwd. Daar komen dan ook regelmatig vragen over binnen op het bureau van de KVLO in Zeist. Waar men vroeger nog wel eens les kreeg over bouw en inrichting op de ALO, lijkt dit tegenwoordig niet meer voor te komen. Veel collega's hebben geen idee waar ze rekening mee moeten houden of waar ze überhaupt moeten beginnen. In dit artikel vind je achtergrondinformatie over de regelgeving en staan wat handige zaken beschreven waar je rekening mee kunt, of soms moet houden, bij de (ver)bouw van de gymzaal.

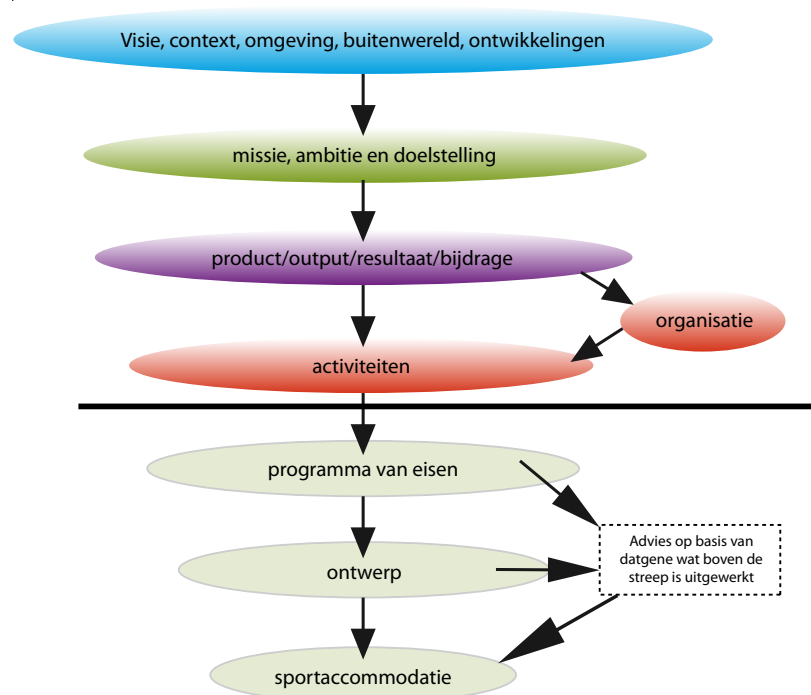
Door: Remon Bahnerth

Vóór de start van de bouw
Voordat er ook maar één paal de grond in gaat, is er al een heel proces (vaak van jaren) aan voorafgegaan. Dit proces start bij het bevoegd gezag van de school, dat een aanvraag indient bij de gemeente voor ver- of nieuwbouw. Het bevoegd gezag doet dit bij de gemeente, omdat zij een wettelijke zorgplicht heeft voor het onderwijs binnen de gemeentegrenzen. Uiteraard moet een school aan veel voorwaarden voldoen om te mogen bouwen. Het moet onder andere onderdeel uitmaken van de meerjarenplannen van de gemeente, vaak vastgelegd in een Integraal Huisvestingsplan (IHP). Dit IHP is door de gemeenteraad vastgesteld en daarmee zijn er ook financiële middelen voor de school beschikbaar gesteld.

Alles omtrent dit hele proces is vastgelegd in een Verordening Onderwijshuisvesting van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), welke lokaal weer kan worden aangepast door de gemeenteraad. Echter alle bedragen die horen bij de (ver) bouw van een nieuwe school staan vast. Een schoolbestuur kan natuurlijk uit eigen middelen een en ander aanvullen, maar de gemeente blijft eerst verantwoordelijke voor onderwijshuisvesting. De manier waarop elke gemeenteraad de middelen beschikbaar stelt, kan weer per gemeente verschillen. Tegenwoordig wordt er vaak voor gekozen om de gemeentelijke financiële middelen beschikbaar te stellen aan de scholen en

mogen de scholen zelf de regie op het bouwproces voeren. In enkele gevallen houdt de gemeente zelf de regie in handen.

Juist in deze fase van het proces is het belangrijk om je als docent en/of vakgroep bij de schoolleiding te melden over het ontwerp en de inrichting van de nieuwe gymzaal. Vaak wordt er in het primair onderwijs geen zaal meer aan de school gebouwd, terwijl dit juist in het voortgezet onderwijs wel het geval is.

Bron: M3V

Overhangende zaal

Of het nu wel of geen eigen zaal is: bemoei je met het ontwerp en de inrichting! Laat je horen bij de directie. We krijgen regelmatig gymleraren aan de telefoon, die 'klagen', dat ze overvallen worden met een definitief ontwerp waar ze niet blij mee zijn. Zij hebben zich dus niet bij de bouw (laten) betrekken, met soms alle gevolgen van dien. Anders is het natuurlijk als de directie je als gesprekspartner uitsluit, maar ook dan kun je vanuit het vak de directie van de nodige informatie voorzien.

Wat is dan belangrijk vóór de bouw?

In eerdere artikelen in de *Lichamelijke Opvoeding* is stilgestaan bij de nieuwbouw van scholen en gymzalen. Daar is vanuit de gedachte 'Van visie naar vorm' uitgelegd hoe het proces te benaderen is (zie figuur 1) Waar het op neerkomt, is dat je als docent of als vakgroep begint bij de vraag wat jij/jullie in de zaal willen doen. Vanuit je vakwerkplan wil je in een aantal leerjaren een en ander met de leerlingen bereiken en daar heb je een bepaalde grootte zaal en de benodigde inrichting voor nodig. Laat dit vooral leidend zijn! Neem niet klakkeloos de minimale zaalgrootte en ook niet de gehele basis-inventarislijst over. Stel jezelf vooral de vraag: "Wat wil ik met en in de zaal?"

Naast dat er in een nieuwe zaal vooral bewogen wordt, wordt er vaak meer in gedaan. 's Avonds zit er een vereniging in en na school gebeurt er ook steeds meer in de zaal. Het is dan ook belangrijk voor de bouw om te kijken wie de hoofdgebruiker is en welke medegebruikers er allemaal zijn, zodat je in een vroeg stadium met elkaar kunt afstemmen wat er allemaal in de zaal moet komen. Denk dan niet alleen aan de inrichting, maar ook aan de belijning op de vloer. Een zaal waar wel getraind wordt, maar waar geen wedstrijd wordt

gespeeld heeft b.v. wel baskets nodig, maar moeten dan alle lijnen op de vloer? Anders is dit natuurlijk in een sporthal waar wel wedstrijden worden gespeeld, daar móeten de lijnen er allemaal in.

En als je je dan toch in een vroeg stadium met het ontwerp bemoeit, vraag dan eens aan de eigenaar (school, gemeente of commerciële partij) wat zij allemaal willen met de zaal. Ook dat is belangrijk om te weten en mee te nemen in het geheel. Zo krijg je vroegtijdig een goed overzicht van de toekomstige gebruikers en hun verschillende wensen. Deze wensen zijn nu nog in de voorlopige ontwerpen mee te nemen en kunnen dan nog besproken worden op mogelijkheden of onmogelijkheden. Nu kan er nog worden bijgestuurd.

Van voorlopig ontwerp (VO) naar definitief ontwerp (DO)

Ook al ben je vroeg betrokken bij het ontwerp en heb je veel overleg, dan is dat geen garantie dat alles wat jij en andere gebruikers zouden willen hebben ook in de zaal komt. Vaak is het beschikbare budget, de te bebouwen oppervlakte of de constructie een beperkende factor. Veelal wordt de bouw begeleid vanuit de gemeente of door project-begeleidende bureaus. Laat je door hen adviseren, maar blijf ook je eigen belangen verdedigen, jij bent ten slotte de expert! Echter levert een frisse en verruimende blik van een ander die zich ermee bemoeit vaak wel verrassende uitkomsten op. Nogmaals houd niet teveel vast aan wat volgens de lijstjes moet, maar laat je leiden door wat je wilt bereiken, wat is vastgelegd in het curriculum.

Al vanaf het eerste moment kun je natuurlijk voor het VO een beroep doen op de inrichter van de zaal. Deze firma's denken graag mee over de inrichting en de (on)mogelijkheden. Zij zijn vaak ook beter op de hoogte van wat er constructief wel en niet kan. Zitten zij er niet bij, neem dan zelf contact op en laat ze het eventuele VO zien. »

Contact:

remon.bahnerth@kvlo.nl

Ook hier weer: als je in deze fase zit, kun je er nog iets aan doen. Als je achteraf namelijk bij de toestelfabrikanten komt, geldt hetzelfde als voor de aannemer: alles wat je later wilt realiseren of laten herstellen, zal meer geld kosten dan als je het vooraf meeneemt! Veelal zijn de fabrikanten ook bekend met de juiste materialen om b.v. de akoestiek meteen goed te maken en de juiste scheidingswanden te gebruiken. Hun kennis gaat verder dan alleen over hun eigen producten, maak daar gebruik van.

Functionaliteit

Hoewel architecten de meest fantastische gebouwen kunnen ontwerpen, kijken zij soms toch minder naar functionaliteit en dat kan ook met gymzalen wel eens tot vervelende situaties leiden. Houd dus in de gaten waar deuren wel of niet zitten, hoe hoog en breed opbergruimtes zijn, is er daglicht en waar komt het vandaan? Een hele glazen wand in je zaal hoeft helemaal geen probleem te zijn. Als de wand maar niet op het zuiden ligt en iedereen voor de wand langsloopt. Probeer te streven naar een mooi gebouw, maar doe geen afbreuk aan de functionaliteit van je zaal.

Als uiteindelijk het voorlopige ontwerp een aantal keren heen en weer is gegaan, zal het moment aanbreken, dat het definitieve ontwerp op tafel ligt. Dit is het moment waarop (bijna) niets meer te veranderen is. Wil je dat wel, gaat het waarschijnlijk veel geld kosten. Zoals eerder gezegd, kan het zo zijn dat niet aan al jouw wensen is voldaan. Laat je gedurende het hele proces daarom wel op de hoogte brengen van waarom de gemeente of jouw schoolleiding andere keuzes maakt. Dit voorkomt vaak veel onbegrip en conflicten. Bovendien moet je in het hele ontwerpproces op inhoudelijke argumenten je wensen aangeven. Dit is niet altijd even makkelijk, omdat er ook vaak emotie bij komt kijken en die kunnen we niet altijd uitschakelen...

Nog even op een rijtje:

- 1 Gemeente is financieel verantwoordelijk voor de bouw van een nieuwe school en/of gymzaal/sporthal
- 2 Een en ander kan lokaal anders worden uitgevoerd, door lokale verordeningen te gebruiken.
- 3 School krijgt zelf de regie of gemeente behoudt deze.
- 4 Wie er ook de regie heeft, bemoei je met het VO en win veel informatie in.
- 5 Betrek alle partijen die de zaal gaan gebruiken.
- 6 Gebruik vakinhoudelijke argumenten om zaken voor elkaar te krijgen.
- 7 Als je na het DO of de realisatie nog zaken wilt veranderen, gaat dit waarschijnlijk veel geld kosten.

Alles lekker nieuw

- 8 Houd niet blind vast aan inventarislijsten zoals die op onze site staan, maar ga uit van je vakwerkplan en wat voor materialen je daarvoor nodig hebt.
- 9 Naast de bouw is de gemeente ook verantwoordelijk voor de eerste inrichting van de zaal en de aanschaf van het onderwijsleerpakket. Het beschikbare budget is niet onbeperkt! Vraag je directie of zij eventueel mee willen financieren, maak daar een plan voor.
- 10 De eigenaar van de zaal blijft vervolgens verantwoordelijk voor de inventaris en het onderhoud. Anders ligt dit bij zalen die de gemeente heeft gebouwd en vervolgens laat verhuren door commerciële partijen en/of derden. Daar is het afhankelijk wat er is afgesproken tussen de partijen.

De informatie over bouw of verbouw is te vinden op de site. Met de volgende links kom je direct op de juiste plek.

- Alles over nieuwbouw en de daarbij behorende regels: www.ruimte-ok.nl
- Antwoord op veelgestelde vragen m.b.t. nieuwbouw op www.kvlo.nl en dan huisvesting en de veel gestelde vragen (FAQ's) (<http://www.kvlo.nl/sf.mcgi?141>)
- Op de site van je eigen gemeente kun je vaak de Verordening Onderwijshuisvesting vinden via de zoekfunctie. Hierin kun je lezen hoe het lokaal geregeld is
- De basisinventarislijsten en het document met de normen voor gymnastieklokalen vind je op: www.kvlo.nl, dan huisvesting en klik op downloads (<http://www.kvlo.nl/sf.mcgi?232>)
- Er is door Sdu een boek uitgegeven met de titel: Handboek Stichten en huisvesten van scholen, door Seakle Satter en Gertjan van Midden. Hierin is terug te vinden hoe het achter de schermen geregeld is tussen gemeente en de school. Hierin vind je ook de diverse bedragen en vergoedingen die er zijn bij nieuwbouw
- Ook via de website van de PO-Raad is informatie te vinden: www.poraad.nl/content/huisvesting-1

Bewegingsonderwijs in het speellokaal

Auteurs: Tejo van den Berg e.a. (20-tal)

Uitgave: Publicatiefonds van 't Web:

Netwerk rondom bewegen

ISBN/EAN: 978-90-73218-00-0, 505 pagina's

Cd en dvd: filmpjes op

www.bewegingsonderwijsinhetspeellokaal.nl

Dit boek is eigenlijk een map die is geschreven voor en door de praktijk. Het is bedoeld voor de onderbouw van het primair onderwijs en bevat maar liefst 505 pagina's. Het is daarmee zeer compleet. Het wil een handreiking geven aan de ervaren lesgever geschoold in bewegingsonderwijs, als ook aan de groepsonderwijzer die voor het eerst met een methodische opbouw aan de slag wil gaan.

Het boek is samengesteld uit zes delen:

- 1 *theorie*, waarin de uitdagingen, mogelijkheden en problemen bij lesgeven worden uitgelegd
- 2 *introductiecluster* over het 'hoe' van het lesgeven, klassikaal in groepen of vrij werken
- 3 *bewegingsonderwijs binnen* waarin bewegingsactiviteiten in tien clusters van vier, in meer dan 250 pagina's worden beschreven met duidelijke tekeningen en foto's
- 4 *bewegen op muziek* wordt apart beschreven
- 5 *bewegingsonderwijs Buiten* krijgt speciale aandacht om vooral het spelen op het speelplein te stimuleren en methodisch te ontwikkelen
- 6 *extra's* waarin bijzondere zwaai-, klim- en acrobatieksituaties een aparte plek krijgen.

Er wordt uitvoerig stilgestaan bij beelden van bewegende leerlingen die treffend zijn beschreven. Hiermee wordt uitstekend het bewegingslandschap geschetst en de knoppen aangegeven waarmee je dit landschap kunt veranderen. Bepalend daarbij zijn de inrichting van de situatie, de activiteiten, de hulpinzet van de leerkracht en het ingaan op de verschillen tussen de leerlingen. Het gaat uiteindelijk om het beïnvloeden van bewegingsgedrag, waardoor leerlingen leren deelnemen aan bewegingssituaties die zinvol zijn op dat moment (leuk, uitdagend) en perspectiefrijk (ontwikkelmogelijkheden) als het gaat om blijvende deelname aan bewegingssituaties.

Door aan te sluiten bij de bewegingsthema's van het *Basisdocument voor primair onderwijs* wordt de basis gelegd voor het starten van leerlijnen bewegingsonderwijs. Het vormt daarmee het fundament onder het bewegingsonderwijs in Nederland. Als leerlingen op deze wijze al in het speellokaal in aanraking komen met uitdagende en leerzame situaties, gaat dat zijn vruchten afwerpen, ook in hun latere ontwikkeling.

Hiermee is het een zeer belangrijk boek. Hier wordt de start gemaakt van een systematische bijdrage aan de ontwikkeling van bewegings-

gedrag van kinderen. Als je bewegingsonderwijs geeft aan oudere groepen kinderen is het zeer aan te bevelen in dit boek te lezen. Het geeft informatie over hoe de ontwikkeling in gang gezet wordt. Zo kan hier goed op worden aangesloten met leerlijnen uit het *Basisdocument in primair en voortgezet onderwijs*.

De vele beelden die geschetst worden van bewegende kinderen, en de vele observaties kunnen overadig overkomen. Maar een geoefend gebruiker van deze methode heeft altijd de keuze deze observatieverhaaltjes en portretten, die in een ander lettertype of op een aparte plaats staan gedrukt, naar eigen behoefte aan voorbeelden te lezen.

Tot slot is het goed om tussen de regels door te lezen hoe de schrijvers zelf af en toe worstelen met het aanbieden van structuur, en het ingaan op de eigenheid van bewegende kinderen in unieke situaties. Ze kiezen voor het aanreiken van een methodische opbouw en het starten van leerlijnen op een systematische wijze. Maar de aanbeveling niet te strikt en star om te gaan met planning en tijdspaden, en oog te houden voor de individuele behoefte van het kind, en ruimte te nemen voor eigen improvisaties, klinkt duidelijk door in de vele observaties.

Maarten Massink

Londen Paralympics 2012

Nederland op de Paralympische spelen 2012

Auteurs: Annemarie Kaptein en Jan Rijpstra

Uitgeverij Hephaïstos, Den Haag

ISBN/EAN: 978-90-813057-5-4

Na Olympische Spelen volgen altijd de Paralympische Spelen. Deze werden voor de veertiende keer gehouden.

Omdat Nederland daar altijd goed presteert, zie je de aandacht voor dit toernooi groeien. Er is in de media dus veel gepubliceerd. Op het programma stonden 20 paralympische sporten. En die zijn mooi in beeld gebracht. Het is ook een soort traditie dat er een boek uitgegeven wordt met alle hoogtepunten. Naast Annemarie Kaptein is onze voorzitter Jan Rijpstra auteur/fotograaf van deze uitgave. In dit ruim honderd pagina's tellende boekwerk vind je vooral foto's van de Nederlandse deelnemers.

Verder in dit mooie boek van de twintig disciplines die deze Spelen aan bod zijn geweest de ranking van onze deelnemers in de elf sporten waaraan Nederland heeft deelgenomen. We zijn tiende geworden in het eindklassement en dat is een hele prestatie. Uiteraard zijn ook de opening, sluiting en thuiskomst op fraaie wijze in beeld gebracht. Een mooi document voor wie nog eens terug wil kijken.

Hans Dijkhoff

Verbreed je horizon: *een baan in het buitenland*

Saskia Koelewijn (31) verruilde vijf jaar geleden haar baan in Alphen aan den Rijn voor een carrière op de Europese school in het Belgische Mol: "Het was eng om de stap te nemen, maar ik heb er zoveel voor teruggekregen!"

Door: Floris van Driel

Haar collega-docenten LO komen uit Zweden en Duitsland. De leerlingen komen overal uit Europa vandaan, net als de rest van haar collega's. Verspreid over Europa staan veertien Europese scholen, opgericht om de kinderen van medewerkers van de Europese Unie goed onderwijs te bieden. De scholen bevinden zich daarom in de buurt van Europese organisaties.

Hoe het kwam

Een studievriend wees Saskia destijds op de vacature. "Ik dacht niet dat ik een kans zou maken, maar ik bleek te voldoen aan alle eisen. Die zijn best streng, bijvoorbeeld dat je vijf jaar ervaring moet hebben. Ook heeft het denk ik geholpen dat ik Engels en Duits goed beheers en dat ik bevoegd ben om behalve lichamelijke opvoeding ook biologie te geven. Sinds kort geef ik vier uur in de week les in 'science'". Aan meertaligheid wordt op Europese Scholen veel waarde gehecht. De leerlingen krijgen les in hun moedertaal en in nog twee talen. Bijvoorbeeld eerst aardrijkskunde in het Frans en daarna sport in het Engels. Die meertaligheid wordt ook van de docenten verwacht. "In het begin was dat wel wennen; wat is ook alweer een salto in het Engels?" Wat ze in het begin ook best lastig vond was het omgaan met de verschillende culturen. "Het is een cliché, maar wij Nederlanders zijn zo direct en open. In andere culturen, zelfs binnen Europa, is het bijvoorbeeld veel ongebruikelijker om je problemen met collega's te delen. Ze lossen ze liever zelf op dan anderen om hulp te vragen. Een teken van zwakte, zo wordt het gezien.

The international school in Mol was established in 1960 for the benefit of the children of the members of the European Commission personnel. However, since that date, our school has also welcomed children from many other European or overseas families who live and work in the area. Every day, buses bring pupils from as far away as Antwerp and Eindhoven.

The school has four linguistic sections: a German, English, French and a Dutch-speaking Section.

All pupils prepare for the *European Baccalaureate*. They take this examination at the end of the seventh year, and the diploma is recognised in all European Universities and in many Universities overseas. Our school does not prepare for any national examination, but the curriculum has been designed so that pupils may, at any stage and without difficulty, go back to their national system. You can find further information on www.eurisc.eu.

FOTO: INTERNET

De school

Veel Nederlanders

Gelukkig is de Nederlandse sectie hier redelijk groot, dus kan ik af en toe heerlijk op zijn Hollands tegen een collega spuien. Ook kinderen verschillen per land van afkomst. Engelse leerlingen zijn bijvoorbeeld erg gedreven, Duitsers zijn heel precies en Franse kinderen lijken soms nogal uit de hoogte te doen. Ik heb inmiddels geleerd verder te kijken dan dat soort aangeleerd gedrag. Van het werken met verschillende culturen groei je. Ik ben mezelf ook meerdere keren tegengekomen. Sociale en communicatieve vaardigheden heb je wel nodig voor deze baan. Je wordt op een Europese school voor maximaal negen jaar aangesteld. Dan zou je kunnen denken 'ik zit mijn tijd wel uit' en krijg je een cultuur van eilandjes binnen de school. Maar het is juist belangrijk om van alles te ondernemen, samen met je collega's."

Het lesgeven op zich verschilt volgens Saskia niet zo veel van de situatie in Nederland. Ook de faciliteiten zijn niet extra bijzonder. "Dat wordt vaak gedacht, dat er heel veel geld is en alles maar kan. Maar ik heb ook gewoon een vast budget en grote materialen kunnen niet zomaar worden aangeschaft. We hebben wel het geluk dat we als enige Europese school de beschikking hebben over een eigen zwembad. Maar voor extra sportmaterialen hebben de leerlingen onlangs een sponsorloop georganiseerd, om maar aan te geven dat niet alles van-

Contact:

floris.vandriel@stichtingnob.nl

zelfsprekend is. Behalve de gebruikelijke sporten als voetbal en hockey wordt er tijdens de lessen aan rugby, softbal en lacrosse gedaan. Nog iets heel leuks is het internationale sporttoernooi Eurosport, waarbij teams van alle Europese Scholen tegen elkaar uitkomen in voetbal, basketbal, badminton en de biathlon. Hier op school is het een hele eer als je voor zo'n team wordt geselecteerd. In de lunchpauzes wordt dan ook fanatiek getraind. Dit schooljaar is het toernooi in Alicante in Spanje. Zo'n reisje is natuurlijk een leuke bijkomstigheid."

Verhuizing ingrijpend

Ook al is het werk niet zoveel anders in Nederland, des te ingrijpender was volgens haar de verhuizing naar het Belgische plaatsje Geel. Ze geniet daar van de typisch Vlaamse cultuur, de gezelligheid en het lekkere eten. Om zich in de lokale cultuur onder te dompelen is ze inmiddels lid van de plaatselijke hockeyclub. "Ook al is België natuurlijk niet zo ver, toch miste ik Nederland in het begin. Dat is nu helemaal over, al moeten er af en toe wel ladingen drop en pindaas hierheen worden verscheept. Ik denk dat iedereen een keer in zijn leven zo'n stap zou moeten zetten. Ook na mijn verplichte vertrek over vier jaar ben ik waarschijnlijk nog niet klaar voor een terugkeer naar Nederland. Op Malta wordt een Europese school van het zogeheten type 2 geopend. Daar zou ik volgens de regels nog wel mogen werken. Als dat niet lukt kijk ik uit naar andere mogelijkheden voor een baan in het buitenland. Er zijn op veel plekken Nederlandse scholen, van Singapore tot Curacao. Of een eigen sportschool hier in België. Als je eenmaal in het buitenland hebt gewoond, ben je verslaafd!"

Saskia Koelewijn

Ook interesse in een baan zoals Saskia? De Nederlandse docenten op Europese scholen worden gedetacheerd door Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB). Kijk op de website www.stichtingnob.nl voor vacatures. ◀

In memoriam Andries Beijerbergen van Henegouwen

Op 6 december 2012 overleed Andries Beijerbergen van Henegouwen in de leeftijd van 101 jaar. Een gymnastiekleraar en KVLO-er in hart en nieren. Ook op ons 150-jarig bestaan in mei van dit jaar was hij erbij. "Jongen, zei hij, actief blijven, dan hou je het lang vol". Geboren in 1911 koos hij voor een avondstudie aan het toen zo geheten Nederlands Instituut voor de Lichamelijke Opvoeding. Een avondstudie en een zaterdag, van vier jaar waarbij hij overdag op kantoor werkte.

Zijn loopbaan liep via de lagere school, de handelsschool, de Ulo naar de Kweekschool voor Machinisten. Na de oorlog werd hij sportofficier en daarvandaan kwam hij in contact met de Universiteit van Utrecht waar hij hoofd sport van de universiteit werd. Het slot van zijn loopbaan vond hij bij professor Rijdsdorp waar hij van zijn 60^e tot zijn 70^e werkte.

Water speelde een belangrijke rol in zijn leven zowel in de vloeibare staat: als waterpoloër, zwemmer, roeier maar ook in de vaste vorm: kunstrijden en de drie Elfstedenkruisjes. Tot op hoge leeftijd deed hij aan zeezeilen.

Als trouwe bezoeker van de Jaarvergaderingen van de KVLO was hij een bekende verschijning en het was een eer hem op ons 150-jarig jubileum aanwezig te mogen hebben.

Een energieke, bevlogen en creatieve man is overleden. We zullen zijn aanwezigheid missen.

Jan Rijpstra

Bron: Jubileumnummer 150 jaar KVLO

Nog meer jeugd met het ski- en snowboardvirus besmetten

De missie van de Nederlandse Ski Vereniging

Door: Bert Raaphorst

De laatste jaren is er een explosieve groei in het aantal jeugdige sporters die de ski- en snowboardsport wekelijks beoefenen. De Nederlandse Ski Vereniging beheert diverse projecten om jeugd in aanraking te laten komen met de ski- en snowboardsport en dit ook als sport op de wintersportaccommodaties in Nederland te beoefenen. De Wintersport Experience en het NK schoolteams voor ski en snowboard zijn hier twee voorbeelden van.

Wintersport experience

W Op een laagdrempelige manier kinderen kennis laten maken en binden aan wintersporten in de gymzaal? Het kan! De Wintersport Experience is een programma van de Nederlandse Ski Vereniging (NSKiV) waarmee minder toegankelijk(e) (lijkende) wintersporten toegankelijk worden gemaakt door middel van een traject van de gymzaal tot aan de sportvereniging. Door middel van de Wintersport Experience worden kinderen en jongeren geboid en gebonden aan structureel wintersportaanbod bij hen in de buurt. Het programma wordt samen met scholen, gemeenten, lokale verenigingen, accommodaties en topsporters georganiseerd.

Doelgroep

De Wintersport Experience richt zich primair op schoolgaande jeugd in de leeftijd van 8 tot 16 jaar. Binnen de sport in het algemeen is een relatief groot aantal kinderen van deze leeftijd in beweging, maar niet ten aanzien van de wintersport.

Beschrijving

Het belangrijkste doel van Wintersport Experience is kinderen (samen met hun ouders) structureel aan het sporten en bewegen te brengen. Dit gebeurt in drie fasen.

Fase 1 - eerste introductie

Het eerste deel van de introductie bestaat uit een wintersportgymles onder schooltijd, aangeboden op een gym- of sportlocatie van of nabij de kinderen. De deelnemers kunnen na een korte SneeuwFit-warming-up verschillende wintersporten beoefenen. In kleine groepjes gaan ze aan de slag met innovatieve wintersportmaterialen zoals ski- en snowboardsimulatoren, ergometers, videoprojecties en games, waarbij een wintersportdiscipline wordt gesimuleerd. Deze introductierondes duren ongeveer 10 tot 15 minuten en vinden plaats onder professionele begeleiding van het Wintersport Experience team, bestaande uit (top)sporters en enthousiaste sportleraren. De eerste (gesimuleerde) introductie is een tot vijf dagen in een regio. Per dag vinden maximaal vijf rondes van een uur plaats. Eén ronde bestaat uit het doorlopen van alle stations van de Wintersport Experience. Eén ronde wordt doorlopen door een klas of groep van

een school (met per ronde maximaal 30 deelnemers). Iedere deelnemer is dus een uur actief.

Rondom fase 1 wordt flink contact gezocht met de pers en (lokale) media. Vanwege het innovatieve karakter wordt het vaak gepubliceerd. Publicatie zorgt ook voor aandacht van niet-deelnemers voor wintersportmogelijkheden.

Fase 2 - nadere kennismakingslessen

Kinderen ontvangen na afloop van fase 1 introductieflyers met op de achterkant een (gezins)uitnodiging voor nadere kennismakingslessen. Hierdoor worden de ouders bij de introductie betrokken en gevraagd om in fase 2 ook aan het sportaanbod deel te nemen. Deze fase bestaat uit het 'echt' kennismaken met sport, de aanbieder en andere sporters tijdens een aantal vrijblijvende proefflessen. Het is een introductie op locatie van de sportaanbieder (voor de kinderen samen met hun ouders). Per deelnemer bestaat de introductie uit twee of meer lessen van een uur (afhankelijk van sport- en beweegaanbieder).

Fase 3 - structurele deelname

De deelnemer krijgt een aantrekkelijk les- of lidmaatschapsaanbod om de sport te leren en/of structureel te gaan beoefenen.

Reactie van leerkracht: "De Wintersport Experience was fantastisch! Leerlingen waren stuk voor stuk enthousiast en zijn gemotiveerd om de technieken goed te doen. Leuk dat ook de voor hen onbekende sporten, zoals biatlon en skispringen aan bod kwamen."

Reactie directeur van een school: "De leerlingen van mijn school hebben meegedaan aan de Wintersport Experience. Zij hebben volop genoten van het programma. Zij kwamen in aanraking met takken van sport waar ze anders nooit de gelegenheid toe hebben gehad. En dat de oefeningen tijdens de introductie virtueel zijn met moderne computertechnieken spreekt de leerlingen erg aan. Op deze wijze worden de leerlingen enthousiast gemaakt voor meerdere vormen van wintersport. Dus kan ik wel zeggen dat het een geweldige doordacht programma is."

Meer informatie: kijk op www.wintersportexperience.nl

Contact:

b.raaphorst@wintersport.nl

Mission Olympic wint 'Sponsoring'

Mission Olympic is bekroond met een **'Sponsoring'**, de vakprijs op het gebied van sponsoring! De grootste schoolsportcompetitie voor middelbare scholen is dé winnaar binnen de categorie 'Maatschappij'.

Jaarlijks sporten circa 150.000 jongeren van bijna de helft van alle middelbare scholen met Mission Olympic. De finalisten strijden uiteindelijk tijdens Mission Olympic The School Final in het Olympisch Stadion in Amsterdam om het Nationaal Kampioenschap voor middelbare scholen.

Uit onderzoek blijkt dat de deelnemende leerlingen het initiatief ook heel erg waarderen. Zij geven aan volgend jaar zeker weer mee te willen doen, ze voelen zich aangespoord om meer te sporten en vinden ze sporten met Mission Olympic leuk.

Het winnen van deze prijs en de waardering van de leerlingen is voor Mission Olympic erkenning voor de relevantie van dit initiatief. Wij willen iedereen bedanken voor de bijdrage aan het succes van Mission Olympic!

Canon LO

Een blik op 150 jaar lichamelijke opvoeding

In deze rubriek hebben we de afgelopen maanden aandacht besteed aan de site www.canonlo.nl. Dat is de plek waar alles wat hierover is geschreven te vinden is. In dit afsluitende stukje vooral een bedankje aan alle mensen die hebben meegewerkt aan de totstandkoming van de canon.

Redactie: Hans Dijkhoff

Jaar	Titel	Auteur
1862	'Vereeniging van onderwijzers in de gymnastiek in Nederland' De oprichting van de 'Vereeniging' en de onduidelijkheid over de eerste voorzitters	Jan Rijpstra
1871	De eerste afdeling: de 'Amsterdamsche Gymnastiek-Onderwijzers Vereeniging' Afdelingen en gewesten; één van de speerpunten van P.C. Adrian, voorzitter (1871-1910) van de 'Vereeniging'	Kees van Tilborg
1879	De eerste voetbalclub: de Haarlemsche Football Club De spel- en sportbeweging en haar invloed op de lichamelijke opvoeding	Gerben Bakker
1886	'Praktijk der Gymnastiek' De Duits-Nederlandse Schoolgymnastiek: na het 'turnen' van Jahn streven naar eenheid in methode en terminologie	Jaap Tuinenga
1890	Gymnastiek een verplicht vak in het lager onderwijs Lichamelijke opvoeding, wetgeving en politiek: van achterstelling naar een gelijkwaardige positie	Jan Rijpstra
1903	'Correspondentieblad van de Vereeniging van Gymnastiek-Onderwijzers in Nederland' Vakbladen voor leraren lichamelijke opvoeding	Harry Stegeman
1910	'Het Zweedse stelsel van gymnastiek uit het oogpunt van lichamelijke vorming beschouwd' De Zweedse gymnastiek: aanleiding tot een stevige stelselstrijd binnen de vakvereniging	Jaap Tuinenga
1911	'De vrije en gereguleerde gymnastiek voor de lagere school' De Zuidermethode met W.H. Nijsten, 'kunstenaar' in oefenstof	Kees van Tilborg
1912	Kweekschool voor Gymnastiek en Heilgymnastiek DE HALO (Den Haag), al meer dan honderd jaar dynamisch voor lichamelijke opvoeding	John van den Berg
1918	Instituut voor Lichamelijke Opvoeding Van ILO via ALO en Sportontwikkeling naar Instituut voor Sportstudies (Groningen)	Harold Hofenk

1919	Nationale Roomsche Katholieke Vereeniging van Leeraren en Onderwijzers in de Gymnastiek De katholieke zuil: afscheiding van 'De Zuider' en aansluiting van 'Thomas'	Kees van Tilborg
1920	'Grondslagen voor een Stelsel van Schoolgymnastiek' De Haagse Kweekschool: J.H.O. Reys, P. Dekker en J.P. Penders mixen een kindvriendelijke 'cocktail'	Henk Mijsbergen
1922	'Ausdrucksgymnastik' De muzisch-esthetische stromingen aan de basis van dansante bewegingsvormen	Kees van Tilborg
1924	R.K. Centraal Instituut tot vorming van Leerkrachten voor de Gymnastiek Van CILG via KALO en ALO-Tilburg naar Fontys Sporthogeschool (Eindhoven)	Kees van Tilborg
1925	Academie voor Lichamelijke Opvoeding De Amsterdamse ALO: achteromkijken en vooruitbewegen	Hilde Bax
1929	Stichting Jan Luiting Fonds Uitgeverijen en lichamelijke opvoeding, en een publicatiefonds als eerbetoon aan Jan Luiting, KNVLO-voorzitter (1909-1929)	Wim de Heer
1931	'Bijzondere Schoolgymnastiek' Van 'heilgymnastische schoolcursussen' via bijzondere schoolgymnastiek naar motorische remedial teaching	Corina van Doodeweerd
1932	De Oostenrijkse School in Nederland De vakwereld stelt zich lang open voor het 'natuurlijke turnen' van Gaulhofer en Streicher	Kees van Tilborg
1940	Lichamelijke opvoeding in oorlogstijd LO in 40-45: 'De parel onder de onderwijsvakken'	André Swijtink
1941	Inspectie Lichamelijke Opvoeding en Sport Inspectie LO: tijdgeest en toezicht	Mike Schouten
1945	Een andere kijk op de menselijke lichamelijke opvoeding Over lichaam en geest: de rol van de wijsgerige antropologie binnen de lichamelijke opvoeding	Gertjan van Dokkum

1947	Christelijk Instituut voor Lichamelijke opvoeding De Calo (Zwolle): waarden van verschillen	Bram Donkers
1948	Geert Groenman 'De lichamelijke opvoeding als antropologisch probleem'	Harold Hofenk
1949	Paalbergconferentie Periodieke studiedagen en permanente nascholing	Henk van der Loo
1951	'Het houdingsprobleem in de lichamelijke opvoeding' Het houdingsprobleem in de LO en de bijdrage van J.M.J. Korpershoek, voorzitter (1929-1962) van 'De Nederlandse', aan de ontwikkeling van de lichamelijke opvoeding	Bram Donkers
1956	Examenreglement voor de middelbare akten Het ontstaan en de ontwikkeling van bevoegdheden en examens	Mike Schouten en Kees van Tilborg
1958	C.C.F. Gordijn Provocerend – inspirerend – innoverend	Bart Crum
1959	'Basisleerplan lichamelijke oefening voor het algemeen vormend onderwijs' Leerplannen en basisdocumenten	Berend Brouwer en Chris Mooij
1962	'Geschiedenis van de lichamelijke opvoeding in Nederland' KVLO-voorzitter (1962-1988) J.P. Kramer en anderen publiceren over de geschiedenis van de lichamelijke opvoeding	Servé Retera
1969	Klaas Rijdsdorp Een (bijzonder) hoogleraar lichamelijke opvoeding	Jan Bovend'eerd
1971	Interfaculteit Lichamelijke Opvoeding De universitaire studie in de lichamelijke opvoeding: een moeizame zaak	Jan Bovend'eerd en Wim de Heer
1972	Stichting Nederlandse Schoolsport De ontwikkeling van de schoolsport: hollen en stilstaan	Aernout Dorpmans
1975	BOK-project De jaren zeventig: tijd voor vernieuwing	Adri Broeke en Kees Faber
1976	Verbod op de minitrampoline Over zalen, sportvelden, toestellen, ballen, sportkleding en nog veel meer	Baukje Zandstra
1980	'Bewegingsarmoedig Onderwijs' Over de relatie tussen lichamelijke opvoeding en gezondheid	Lars Borghouts en Roel Westerhof
1982	'De gebruikswaarde van bewegingsonderwijs' De bijdrage van Bart Crum aan de ontwikkeling van de lichamelijke opvoeding	Bram Donkers
1983	'Over bewegen en bewegingsonderwijs' De bijdrage van Oene Loopstra, voorzitter van de KVLO (1988-2001), aan de ontwikkeling van de lichamelijke opvoeding.	Gert van Driel
1986	'Naar een geïntegreerd beleid voor lichamelijke opvoeding en sport' De veranderende relatie tussen lichamelijke opvoeding en sport	Harry Stegeman

1993	Kerdoelen voor lichamelijke opvoeding in het basisonderwijs en de basisvorming Voorschriften vanuit de overheid voor het lesprogramma	Berend Brouwer en Chris Mooij
1995	Wet Educatie en Beroepsonderwijs Bewegen en sport in het middelbaar beroepsonderwijs	Bert Boetes
1998	LO keuze-examen vak in het voortgezet onderwijs Mogelijkheden tot verdieping in het voortgezet onderwijs	Berend Brouwer en Chris Mooij
2000	'Belang van bewegingsonderwijs. Over legitimatie en algemene doelstellingen van het schoolvak lichamelijke opvoeding' De bijdrage van Harry Stegeman aan de ontwikkeling van de lichamelijke opvoeding	Hilde Bax
2001	Leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs via Pabo Het basisonderwijs en de vakleraar: een voortdurende strijd om kwaliteit	Marco van Berkel
2005	GYM MOET De KVLO op de bres voor de positie van de lichamelijke opvoeding	Truus van der Gugten
2006	HAN-ALO Na ruim een halve eeuw de zesde lerarenopleiding lichamelijke opvoeding (Arnhem-Nijmegen)	Tjeerd de Jong
2007	Register Leraren LO Groeiende aandacht voor de professionalisering van de leraar LO onder Gert van Driel, KVLO-voorzitter (2001-2010)	Hilde Bax
2009	SLO ontwikkelt Freesport Hoe de praktijk van de lichamelijke opvoeding in de loop der tijd verandert	Maarten Massink

Overige personen die medewerking hebben verleend

- Prof. em. Roland Renson (FaBeR, KULeuven): beschikbaar stellen van de diatheet.
- Magda Spierenburg (bureau KVLO, Zeist): administratieve ondersteuning.
- Karlijn de Jonge, Karen de Boer, Ivo Koschak (ARKO Sports Media, Nieuwegein): ontwerp en productie website.
- Pieter Cornelissen (Fontys Sporthogeschool, Eindhoven): beschikbaar stellen fototheek.
- Hans Dijkhoff (Hoofdredacteur *De Lichamelijke Opvoeding*): beschikbaar stellen fototheek.
- André Kruiswijk (CALO Windesheim, Zwolle): beschikbaar stellen fototheek.
- RIVM: beschikbaarstellen fotomateriaal.
- Ineke Dijkstra (e-mail: info@into-balance.nl) en Platform Bewegen en sport (www.platformbewegenensport.nl): beschikbaar stellen fotomateriaal.
- Peter Heij, Max Koops en Herman Verveld: bijdrage aan de tekst van venster 1903 ('*Correspondentieblad*').
- Luuk Sietsma: foto's Carl Gordijn (copyright: Stichting CCF te Zwolle).
- Annemiek van Dooren, Miep Heutz, Ans Kremer, Hilde Küpfer, Joke van Zeijl en Wladimir Donse: bijdrage aan de tekst van venster 1922 ('*Ausdrucksgymnastik*'). ◀

Contact:

redactie@kvlo.nl

Het Olympisch Plan 2028 is niet meer. Nou ja, zo hard mogen we het nu nog niet stellen want 'de ambities' blijven overeind. Echter de nieuwe regeringscoalitie van VVD en PVDA vindt het in de huidige economische situatie niet meer passend om een traject in te stappen dat de Nederlandse staat miljarden kan kosten.

Die kunnen we blijkbaar beter aan de Zuid-Europese landen doneren om er op één of andere wijze uiteindelijk nog weer aan te kunnen verdienen. Toen ik voor de eerste keer hoorde over het Olympisch Plan 2028 ging mijn hart als sportliefhebber wel wat sneller kloppen. Ik, en ik vermoed vele vakcollega's met mij, hadden wel verwacht dat ook wel wat kruimels over zouden blijven voor het bewegingsonderwijs. Nederland naar een Olympisch niveau, niet alleen in de top maar over de hele breedte van bewegen en sport. Daar horen wij toch ook bij?

Ik som even een aantal ambities op.

- ✓ Nederland heeft in 2016 een vruchtbaar topsportklimaat waarin sporters optimaal kunnen presteren.
- ✓ Nederland bezet structureel een top 10 positie op de diverse wereldranglijsten.
- ✓ Nederland is in 2016 een samenleving waarbij het beoefenen en beleven van sport voor jong en oud een belangrijke kwaliteit is in hun leven.
- ✓ Minimaal 75% van de Nederlanders, uit alle lagen van de (multiculturele) samenleving, doet in 2016 regelmatig aan sport.
- ✓ Nederland heeft in 2016 een sociaal klimaat waarin burgers met plezier samenleven, trots zijn Nederlander te zijn en graag iets bijdragen aan de maatschappij
- ✓ Nederland heeft in 2016 een gezonde bevolking: fitte werknemers, vitale ouderen, en minder mensen (en vooral kinderen!) met overgewicht.

- ✓ Voldoende beweging en gezonde voeding zijn de norm.
- ✓ Nederland heeft in 2016 een sterke, competitieve economie, mede dankzij een grotere arbeidsparticipatie, een toegenomen arbeidsproductiviteit, meer aandacht voor innovatie en een sterk internationaal imago.

Olympisch Plan 2028

Toen ik dit zelf aan het lezen was op de site van het Olympisch Vuur bekwam mij het gevoel dat wij als gymnastiekers al jarenlang bezig zijn om met ons vak deze doelen te bereiken. Wellicht niet altijd direct maar het speelt als docent toch altijd in je achterhoofd mee. Die ene leerling die met kop en schouders op alle onderdelen boven de medeleerlingen uitstak, zou jij haar later nog eens terugzien op televisie? En Joep die van huis uit passie voor sport niet mee kreeg maar die jij hebt geholpen om beter te leren bewegen en hebt geholpen bij het vinden van een geschikte sport, zou hij nog steeds die sport actief beoefenen?

Of al die leerlingen die jij hebt geleerd welke mogelijkheden sporten biedt om de kwaliteit van leven te vergroten, hoe kijken zij hier op terug? Kortom, het Olympisch Plan 2028 mag in de ijskast worden gezet, de ambities werden en zullen blijven nagestreefd door bevlogen vakdocenten die dag in dag uit jonge kinderen proberen te enthousiasmeren voor bewegen en sport. Jammer dat we drie jaar lang een miljoen euro hebben geïnvesteerd in een 'Program Office' (heb zelf ook geen idee wat het is) dat nu wordt opgeheven. Een simpel rekensommetje leert mij namelijk dat we van 1 miljoen euro gedurende drie jaar minimaal 20 fulltime gymnastiekers hadden kunnen aanstellen. En dan waren we waarschijnlijk dichterbij de buurt gekomen van het bereiken van onze ambities dan nu het geval is.

Mery Graal

Studiedag Bewegen, *Sport en Maatschappij* voor havo en vwo 2013 (6)

KVLO en SLO organiseren op woensdag 27 maart 2013 de landelijke studiedag BSM voor havo en vwo. De studiedag wordt dit jaar gehouden op het Etty Hillesum Lyceum in Deventer. Voor de volledige omschrijving van de workshops en voor het inschrijven kun je terecht op de site van de KVLO www.kvloscholing.nl.

Programma:

Vanaf 13.00 uur	Ontvangst
13.15 - 13.30 uur	Opening en huishoudelijke mededelingen
13.30 - 14.00 uur	Inleiding plenaire spreker
14.15 - 15.45 uur	Workshopronde 1
15.45 - 16.00 uur	Theepauze
16.00 - 17.30 uur	Workshopronde 2
17.30 - 18.30 uur	Eenvoudig diner
18.30 - 20.00 uur	Workshopronde 3
20.00 - 20.15 uur	Evaluatie en napraten met een drankje en hapje

Levensreddend Handelen

Basis cursus (12) 6 en 13 maart 2013 in Zeist

Cursustijden van 13.00 - 20.00 uur

Herhalingscursus (6) 19 maart 2013 in Zeist

Cursustijden van 13.00 - 20.00 uur

Je kunt je door middel van het inschrijfformulier op de site aanmelden.
www.kvloscholing.nl/overige_scholing.

Scholingen van afdelingen en opleidingsorganisaties

De jaarlijkse studiedag van de KVLO afdeling Rijk van Nijmegen wordt georganiseerd op 4 april 2013. Via de website www.kvlorijkvannijmegen.nl kun je het programma bekijken en je zelf inschrijven voor deze dag. Voor eventuele vragen kun je terecht bij de secretaris Koen Kroeze. <http://kvlo.sgnphp.nl>

Op de webkalender vind je meer interessante scholingen en evenementen van de diverse afdelingen en opleidingsorganisaties.

Digitaal KVLO-portfolio

Meer dan 1200 KVLO-leden zijn lid van het Initieële Register en waarschijnlijk hebben velen voldoende punten gehaald voor toelating in het Beroepsregister. Je kunt via de site www.kvloregistratie.nl, via de pagina **meedoen**, gebruikmaken van het stappenplan. Tevens is er op

De **puntenwaardering** voor de **KVLO-Registratie** staat bij de **studiedagen** op deze scholingspagina's **tussen haakjes** vermeld.

deze site veel informatie over het Register en het portfolio te vinden. Vragen met betrekking tot de registratie kunnen gemaild worden naar registratie@kvlo.nl.

Reageren op vakblad-artikelen? Twitter @KVLOnL

Met de qr-scan van onderstaande code kun je rechtstreeks naar kvloweb.nl waar alle links uit dit nummer aanklikbaar zijn. Qr-apps zijn gratis te downloaden op je mobiel in de verschillende app-stores.

*Uitgebreide informatie over alle scholingen/evenementen?
Zie de kalender op de homepage van www.kvlo.nl*

Inschrijven via kvloscholing.nl of een verwijzing daarvoor via kvloweb.nl

Contact:

registratie@kvlo.nl of astrid.vanderlinden@kvlo.nl

DOCENTEN POSITIEF OVER IRUN2BFIT

In 2012 heeft IRun2BFit de mening gepeild bij de docenten LO en biologie van de verschillende deelnemende scholen. De uitslag is positief. De gekozen opzet over lijfstijl en het daarbij behorende persoonlijke leerproces wordt ondersteund. 68% van de docenten ziet dat IRun2BFit een positieve uitwerking heeft op de leerlingen. 79% van de docenten ziet zelfs dat IRun2BFit een positieve uitwerking heeft op de school. Het goede voorbeeld van de leerlingen doet kennelijk volgen. IRun2BFit heeft ook een positief effect op de fitheid van de docenten. 42% van de docenten voelt zich na IRun2BFit fitter en 37% geeft aan een betere conditie te hebben gekregen.

irun2bfit.nl

KVLO 150 jaar

Het zit er bijna op de vereniging bestaat 150 jaar en ons vakblad 100 jaar. Dit zijn twee geweldige mijlpalen en die hebben we dit jaar gevierd. Jullie hebben je in kunnen schrijven voor allerlei workshops in het teken van 150 jaar KVLO; we hebben een wereldrecord gevestigd met Doede360; een feestelijke jaarvergadering gehad in het Beatrix Theater; er is een jubileumcongres geweest en het kader en personeel hebben een groot feest gehad in Zwolle. Het mooiste cadeau is echter dat ons vak ook op de kaart staat bij de regering. In het regeerakkoord wordt expliciet benoemd dat we drie lessen per week in het basisonderwijs moeten hebben en dat is mooi.

ROCKS 'N RIVERS EERSTE GREEN KEY BUITENSPOORT

De Green Key is het internationale keurmerk voor bedrijven in de toerisme- en recreatiebranche, die serieus en controleerbaar bezig zijn met duurzaamheid, MVO, de zorg voor milieu op het bedrijf en de natuur in hun omgeving.

Een van onze vaste adverteerders Rocks 'n Rivers Outdoor & Evenementen heeft, samen met vier collegabedrijven in de buitensportbranche, het nieuwe Green Key Buitensport certificaat ontvangen. Om voor de Green Key in aanmerking te komen, verplichten ondernemers zich door vrijwillige inzet méér aan het milieu te doen dan de wet- en regelgeving van hem verlangt.

www.mvonederland.nl

INFORMEEL NETWERKLAREN VAN LERAREN VERDIENT FORMELE ERKENNING

Hoogleraar Maarten de Laat van de Open Universiteit pleitte in zijn oratie voor formele erkenning van het informeel netwerken. Leraren delen kennis onderling en gaan bij elkaar te rade om problemen op te lossen. Dit informeel netwerken wil De Laat beter zichtbaar maken zodat het formeel kan worden erkend als professionalisering. Op vrijdag 7 december hield hij zijn inaugurele rede Enabling professional development networks. How connected are you?.

Meer informatie op de site van de Open Universiteit www.ou.nl

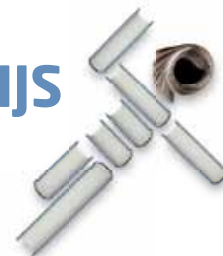
CONTRIBUTIE

Zoals je weet kun je je contributie verrekenen met bijvoorbeeld je eindejaarsuitkering. Daarover heb je informatie ontvangen. Bij *Lichamelijke Opvoeding 1* in 2013 zit je contributieformulier. In het blad staat uitgebreide informatie over in welke schaal je wordt ingedeeld/je jezelf moet indelen.

Bureausluiting

Het KVLO-bureau zal gesloten zijn van vrijdagmiddag 21 december 17.00 uur tot en met 1 januari 2013. Voor de juridische afdeling kun je in gevallen van uiterste spoed per mail contact opnemen met juristen@kvlo.nl

→ BASISDOCUMENT BEWEGINGSONDERWIJS VOOR HET BASISONDERWIJS VERKORTE UITGAVE

Wat willen we kinderen leren in de lessen bewegingsonderwijs in het basisonderwijs en welke kwaliteit streven we daarbij na? Hoe geef je kinderen een brede introductie in de bewegingscultuur?

In deze verkorte uitgave van het *Basisdocument bewegingsonderwijs voor het basisonderwijs* worden twaalf leerlijnen uitgewerkt die een beeld geven van de manier waarop we kinderen bewegingsbekwaam maken. Per leeftijdsgroep worden tussendoelen voor alle twaalf de leerlijnen beschreven, waarmee de longitudinale ontwikkelingslijn van vier tot en met twaalf jaar

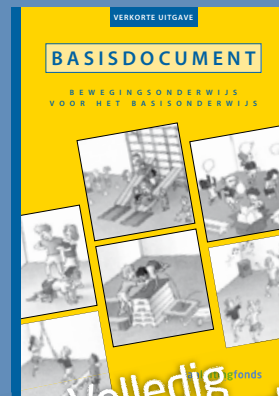
zichtbaar wordt. Ook worden reguleringsdoelen geformuleerd, bijvoorbeeld over hulpverleners en het maken van afspraken om gezamenlijk bewegen mogelijk te maken. De achterliggende uitgangspunten worden beschreven in een vakconcept. De basisinventarisljsten voor speelruimte en gymzaal completeren het geheel.

De verkorte uitgave van het *Basisdocument bewegingsonderwijs voor het basisonderwijs* geeft de lezer een beeld van wat er in het bewegingsonderwijs van alle groepen van de basisschool aan de orde kan komen.

€27,⁵⁰ incl. btw

ISBN: 978-90-72335-58-6

Te bestellen via www.janluitingfonds.nl

Volledig
geactualiseerde
herdruk

janluitingfonds
LEZEN OVER BEWEGEN

→ In samenwerking met Arko Sports Media

Aanbesteding schaatslessen en schaatsinstructie op Jaap Eden IJsbahn

Jaap Eden IJsbahn gaat de schaatslessen en de schaatsinstructie openbaar aanbesteden. Serieuze belangstellenden kunnen zich vanaf heden aanmelden en laten registreren voor de aanbesteding. Belangstellenden die aan de gestelde criteria voldoen, kunnen zich van 26 november 2012 tot en met 26 februari 2013 inschrijven. De exploitatie moet vanaf 1 september 2013 van start gaan. Het contract met de huidige aanbieder van schaatslessen eindigt op 30 april 2013. Voor een volgende periode is besloten om over te gaan tot aanbesteding voor het geven van schaatslessen en schaatsinstructie.

Voorwaarden en procedure

De aanbesteding heeft voor cursisten en het merendeel van de huidige instructeurs geen gevolgen. Uitgangspunt voor de aanbesteding is dat de hoofdfunctie van schaatsinstructie en de schaatslessen gewaarborgd blijft en dat de prijzen - behoudens indexering - gelijk blijven. Daarnaast behoort overname van de huidige instructeurs tot een van de gestelde eisen. Een beoordelingscommissie van deskundigen zal de inschrijvingen op basis van de gunningscriteria beoordelen. Jaap Eden IJsbahn blijft de plek waar Amsterdammers, jong en oud, op een laagdrempelige manier plezier kunnen beleven aan de schaatssport en op een goede manier schaatslessen kunnen krijgen.

Inschrijven

De registratie vindt vanaf heden plaats door een aanmelding te doen aan aanbesteding@jaapeden.nl. Na registratie worden alle documenten op 26 november 2012 toegestuurd. Vragen over de aanbestedingsprocedure kunnen per mail worden gesteld via aanbesteding@jaapeden.nl. De inschrijving sluit op 26 februari 2013 om 12.00 uur. In het voorjaar van 2013 wordt de gunning naar buiten gebracht.

Jaap Eden IJsbahn

revalidatiefonds

**VROLIJK JIJ
STRAKS MIJN
VAKANTIE
OP?**

wielewaaal
maak het meel

VRIJWILLIGERS GEZOCHT!

In de schoolvakanties organiseert Stichting Wielewaaal kinderthemaweken voor kinderen met een beperking in diverse steden. De begeleiding is in handen van enthousiaste vrijwilligers. De kinderen kunnen zich per dag aanmelden, vrijwilligers zijn de hele week aanwezig. Binnen een thema doe je iedere dag allerlei activiteiten. Iets voor jou? Lees verder op:

Ingrid (32): "Die ene week heeft mij meer voldoening gegeven dan de 5 jaar die ik als telemarketeer werk."

www.wielewaaal.nl

Laagste prijsgarantie!*
Gratis verzending in 2012!**

Download nu

Onze bestellijst om uw klein materiaal inventaris, zoals aangeraden door de **KVLO**, weer compleet te maken:

- Onderwijsleerpakket gymzaal basisonderwijs
- Onderwijsleerpakket speelokaal
- Onderwijsleerpakket Voortgezet Onderwijs

ACTIE

ACTIE

**NU in deze
verpakking**

Niet tevreden? Geld terug!

* Actievoorwaarden:

1. Vind u de vaste prijs van hetzelfde artikel elders lager? Dan krijgt u 1 exemplaar van het artikel bij ons gratis en passen wij de prijs aan!
2. Niet tevreden? Dan krijgt u een vervangend product, of uw geld terug!
3. ** Bestel nog in 2012 en u krijgt van ons gratis verzending!
4. De actie loopt van december 2012 tot en met maart 2013.
5. Bekijk de uitgebreide spelregels op www.scheldesports.nl

